

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1884. Första Kammaren. N:o 29.

Onsdagen den 23 April, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 16 i denna månad.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande under gårdagen bordlagda ärenden, nemligen: Stats-Utskottets Utlåtande N:o 14, Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 49—51 samt Första Kammarens Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 8.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets den 26 och 28 sistlidne Mars bordlagda Utlåtande N:o 33, i anledning af väckta motioner rörande dels afskrifning eller aflösning af grundskatterna, dels afskrifning af eller lättnader i rustnings- och roteringsbesvärerna.

Punkten B.

Mom. 2:o) och 3:o).

Herr von Baumgarten: Betraktar man föreliggande fråga från militärisk synpunkt, så anser jag för min del att det sätt, hvarpå dessa beklädnads-, beväringss-, remtygss- samt häst- och sadelmunderingspersedlar nu för tiden anskaffas, icke är hvarken militäriskt, tidsenligt eller lämpligt. Det är visserligen sant att vid skeende nyan-skaffning för hela regementen såväl regementscheferna som sqvadrons- och kompanicheferna gå i författning om att vara rusthållarne behjelp- ligen vid anskaffandet; men säkert är att vid delvis anskaffning och vid de årligen förekommande defekterna måste rusthållarne sjelfva gå i författning om iståndsättandet af dylika persedlar. De måste derved anlita alla möjliga handverkare å landet, som icke kunna vara nog hemmastadda i det fack, hvartill dessa militärpersedlars tillverk-

*Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svärens.
(Forts.)*

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.
(Forts.)

ning hör. Persedlarne kunna således icke blifva fullt uniformella, om också modellen är densamma. Detta anskaffningssätt har ock en annan olägenhet, den nemligen, att, om också modellen är rätt, äro persedlarne dock icke alltid likadana, den ene husaren vet att förskaffa sig bättre förmåner, t. ex. finare kläde, än den andre. Följden häraf blir inbördes afundsjuka. Jag tror icke att en sådan afundsjuka bör få uppkomma inom armén, men det är dock omöjligt för befälet äfven med all stränghet, att förekomma att den kan insmyga sig och rusthållets utgifter uppskörtas. Det ligger äfven en svårighet för krigsstyrelsen vid kommenderingar deri, att den måste ovilkorligen taga i betraktande, att rusthållarne skola sjelfva hålla sina husarer och grenadierer med dessa persedlar, och att således större kostnader ådragas dem, då längre tjänstgöring ifrågakommer. Som herrarne veta, ligger det i sqvadrons- och kompanichefernas intressé att skaffa så dugligt folk som möjligt inom sina respektive afdelningar. Det har numera vid dessa rusthållsregementen mött svårigheter att insätta intelligent folk derföre, att rusthållarne säga, att ju mer intelligent folk man antager, desto större blir tjänstgöringen och desto mera ökas utgifterna för rusthållarne, samt följaktligen, ju mindre intelligent folket är, desto mindre blifva kostnaderna.

Således är det icke tidsenligt att anskaffandet skall försiggå som det nu gör. Och då inga utsigter förefinnas att i en snar framtid kunna få något helt genomgående arméorganisationsförslag genomdrifvet, så bör man åtminstone icke låta denna armé, den enda, som vi nu hafva att stödja oss på, gå tillbaka, utan försöka att afhjelpa de mindre missförhållanden, som förefinnas, ty ett stillastående är ju detsamma, som ett tillbakagående.

Jag anser det icke heller vara någon nationalekonomisk vinst att på detta sätt anskaffa persedlarne, ty detta blir ovilkorligen dyrare, än att, såsom vid de roterade regementena, staten åtager sig persedlarnes anskaffande och vid auktion till den, som bjuder de bästa vilkoren, öfverlemnar att iståndsätta defekterna.

Jag anser också den ifrågasatta lindringen vara billig derföre, att rusthållarnes kostnader de senare åren betydligt tilltagit, dels i följd af ökad tjänstgöring — under de senare åren har tillkommit ett remontmöte på 100 dagar, och skjutmöte på några dagar — dels ock i följd af de betydligt högre prisen för hästar. För tio år sedan fick man en remont för 350 kronor och för tretton år tillbaka för 300 kronor. Nu får man betala 700 kronor, ja ifrån den ort, jag har äran representera, kan jag uppgifva nummer, der hästen kostat 900 till 1,000 kronor. Vid det afsutna kavalleriet har man föreslagit, att rusthållaren skulle betala 40 kronor till staten, för att komma i åtnjutande af samma förmåner, som de öfriga rusthållarne. Det anser jag för min del vara en ganska hög ersättning, och beloppet borde nedsättas, för att icke möjligen kunna föranleda, att en och annan rusthållare ej vill gå in på denna inbetalning och derigenom vållar svårigheter.

Jag anser det vara en stor fördel för staten, att alla beklädnads- och öfriga persedlar blifva på enahanda sätt anskaffade. Jag vågar därför hemställa, att denna afgift nedsättes enligt Herrar Casparssons och Palmstiernas reservation, och anhåller således vördsamt, att Kamraren måtte bifalla reservationen i denna del.

*Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.
(Forts.)*

Herr Anderson, Albert: Såsom den föregående talaren fullständigt utvecklat, är det närvarande sättet för anskaffande af beklädnads-, bevarings-, remtysgs- samt häst- och sadelmunderingspersedlar ytterst olämpligt. Det är på denna grund, som jag icke vill motsätta mig bifall till Utskottets förslag i förevarande punkter, utan kommer att rösta för detsamma, såvida jag blott kan få ett par ändringar i den andra punkten, för hvilka ändringar jag nu anhåller att få redogöra.

I denna punkt föreslås att å ordinarie stat under 4:de hufvudtiteln måtte uppföras ett reservationsanslag å 150,000 kronor för att ersätta de nämnda persedlarne vid det berustade kavalleriet. Den komité, som år 1868 afgaf sitt betänkande rörande lindring i rust- och rotehållares besvär, verkstälde en beräkning äfven öfver hvad dessa persedlar kostade. Enligt denna beräkning skulle värdet utgöra: å beklädnad 35 kronor, å remtyg 2 kronor, å beväpnung 3 kronor och å sadelmundering 12 kronor eller inalles 52 kronor om året för hvarje rusthåll. I mitt betänkande angående grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvären af år 1874 antog jag dessa siffror till beräkningsgrund, och kom dervid till det resultat, att beklädnad, remtyg, beväpnung och sadelmundering vid det indelta kavalleriet uppgick till en summa af 164,700 kronor om året. Men då var den endast beräknad för effektiva nummer och sådana vakanta nummer, som hade att utgöra dessa persedlar, således endast den verkliga kostnaden. Nu säger Utskottet på sidan 12 i sitt betänkande att »samma ekonomiska företeelse, den konstant fortgående minskningen af penningarnes värde, som för dem, hvilka i penningar erlägga sin grundskatt, medför en successiv skattelindring, åstadkommer för de rustningsskyldige en direkt motsatt verkan, eller en ständigt fortgående stegring af värdet å de persedlar, hvilka de hafva att presteras»; och längre ned på samma sida: »de under senare tider till antal och tidslängd ökade skolorna för manskapets utbildning välla ökad slitning af beklädnads-, beväpnings- och sadelmunderingspersedlar samt ökad risk för hästen.» På sidan 13 säger Utskottet vidare att »tungan af besväret ökas ständigt»; och sedermera: »staten får, om den sjelf tager anskaffningen af dessa persedlar om hand, lättare att följa de snabba framsteg särskildt vapentillverkningen i våra dagar gör, än om den dervid nödgades taga en visserligen icke i författningarne föreskrifven, men dock af billighet påkallad hänsyn till rusthållarens anspråk att icke varda öfver höfvan betungad.» Det är således tre synpunkter, som Utskottet framhåller: den fortgående stegringen i värdet af persedlarne, den ökade slitningen genom flere skolor och

*Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svärens.
(Forts.)*

förlängning af öfningstiden samt de snabba framstegen i vapentillverkningen. Oaktadt allt detta borde hafva verkat derhän, att ersättningen blifvit bestämd öfver det värde jag beräknade enligt förhållandena 1868, eller 164,700 kronor, så har Utskottet satt en lägre siffra. Om jag tager dessa förhållanden i betraktande, så kan jag icke se, att regeringen kan ombesörja dessa förnödenheter under ett anslag af 180,000 kronor. Det föreslagna beloppet, 150,000 kronor, synes mig alltså vara för litet. Om förslaget i denna del bifölles, så skulle man visserligen få en lindring för rusthållarne, men på samma gång också en försämring af försvaret, och vi vilja ju tvärtom alla, att försvaret skall förbättras.

Vidare hafva i sista stycket af 2:dra mom. i Utskottets förslag rusthållarne kategoriskt fått sig ålagdt att till statsverket betala en årlig afgift af 40 kronor för besvärets upphörande. Då denna fråga förut varit å bane, har man ansett det vara nödvändigt, att låta detta bero på rusthållarnes eget godtfinnande och Andra Kammaren har också ändrat förslaget i denna punkt och bestämt, att det skulle bero, såsom förut föreslagits, på rusthållarnes fria vilja.

Derjemte hyser jag mycken tvekan om huruvida detta förslag i formen är riktigt, något hvarom utan tvifvel andre talare sedermera komma att yttra sig. Jag anhåller emellertid att få framställa följande förslag till lydelse af denna punkt:

2:o) att å ordinarie stat under fjerde hufvudtiteln måtte uppföras ett reservationsanslag å 180,000 kronor i och för statsverkets öfvertagande från och med år 1885 af den rusthållarne vid ej mindre det berustade kavalleriet än äfven det berustade infanteriet åliggande skyldighet att anskaffa och underhålla beklädnads-, bevärnings-, remtys- samt häst- och sadelmunderingspersedlar, under vilkor, att staten samtidigt erhåller fri dispositionsrätt till i bruk varande, af rusthållarne anskaffade, motsvarande persedlar; att den rusthållarne beredda lindring kommer att fortfara endast så länge ett det upphörda åliggandet motsvarande statsanslag af Riksdagen anvisas; samt att, hvad det berustade infanteriet beträffar, såsom vilkor för statens öfvertagande af den detta infanteri åliggande ofvannämnda skyldighet bestämmes att rusthållarne ingå på att erlägga en årlig ersättning för besvärets upphörande af 40 kronor af hvarje rusthållsnummer, hvilka medel må af Kongl. Maj:t för det med besväret afsedda ändamål disponeras; och anhåller jag att Herr Grefven och Talmannen behagade härå framställa proposition.

Friherre von Kræmer: Kammaren har visserligen hårdt behandlat de föregående båda delarne af detta betänkande, såväl punkten A, som ock 1:a momentet af punkten B; men en liten hoppets gnista lever än i de nu föredragna momenten! Om Kammaren befaller dessa, så har ändå vid denna riksdag åtminstone något med-

gifvande i afseende på de ovissa besvären och ojemnt tryckande bördorna vid indelningsverket blifvit gjordt!

Mig synes, att oberoende af den ofördelaktiga utgången af förutvarande delar af betänkandet, de nu föredragna momenten borde kunna af Kammaren utan betänksamhet bifallas, ty det, som här föreslås, är verkligen en aldeles särskild, fristående fråga, som alls icke har något sammanhang med en större afskrifning af indelningsverkets bördor eller af grundskatterna.

Jag vill påpeka ett särskildt skäl, hvarföre för de beridna rusthållen den föreslagna befrielsen från att anskaffa och underhålla beklädnads-, bevärnings-, remtyg-, häst- och sadelmunderingspersedlar borde kunna beviljas, och det är det enkla skälet, att för infanteriet genom Kongl. kungörelsen den 3 Mars 1858 befrielse blifvit lemnad från att underhålla den del af beklädnaden, som rotehållarne förut bestridde.

Dessutom kan anföras såsom ett ytterst bevekande skäl att, som herrarne nogsamnt veta, i rusthållsinrättningen ingår den anordningen, att i regeln endast *ett* hemman är anslaget till rusthållsstam, under det att vid rotehållet den allmänna regeln — ehuru med många undantag — är att *två* hemman äro tillsammans om en rote.

Men, invänder man naturligtvis genast, rusthållaren får frinjuta räntan af detta sitt hemman. Ja, detta får han; men det är, som bekant, för att betäcka de *särskilda* kostnader (hållandet af häst m. m.), som rustningen medför mot roteringen, hvarjemte, för de flesta rusthåll denna frinjutna, det egna hemmanets ränta icke ens ansetts tillfyllest, utan de fått sig anslagna s. k. augmentsräntor, d. v. s. räntor af andra hemman eller hemmansdelar. Men för att återkomma till det egna hemmanets, rusthållstamhemmanets ränta, så göra rusthållarne på densamma en oupphörligt tilltagande indirekt förlust. Deras frinjutna ränta skall nemligen alltjemt motsvara samma andel af rustningskostnaden som förut. Alla andra räntegifvare hafva deremot genom 1869 års evalvering af deras räntor efter 1834—53 års och 1862 års medelmarkegångar fått sina räntor betydligt nedsatta. Om man ser på tabellen, sid. 149 i skattekomiténs betänkande, så finner man, att för år 1870 är räntan upptagen till 4,939,869 kronor och kronotionden till 1,861,633 kronor, hvaremot för 1871, då evalveringen var genomförd, räntan upptages till 4,490,564 kronor och kronotionden till 1,623,031 kronor. Det vill säga, att genom denna envalering har år 1871 en nedsättning i de kronan bibehållna räntorna egt rum af 687,907 kronor. Någon sådan nedsättning har deremot i ingen mån kommit rusthållaren till godo. Hans frinjutna ränta antages alltjemt betäcka samma andel af rustningskostnaden.

Vidare ber jag att af de många yttranden i denna fråga få läsa upp ett af det Särskilda Utskottet vid 1877 års riksdag i afseende på denna äfven då föreslagna lindring för rusthållarne, att de icke skulle behöfva anskaffa ifrågavarande persedlar. Utskottet säger: »Äfven om

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.
(Forts.)

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svärens.
Forts.)

inga andra lindringar föreläge, skulle Utskottet anse borttagandet af denna de rustandes skyldighet såsom ändamålsenlig och välbetänkt, så väl i afseende å statens intresse som å de rustandes. Vapentillverkningen gör i vår tid snabba framsteg. Ett vapen som är godt i dag, kan redan inom den närmaste framtiden vara mindre lämpligt till krigsbruk, i jämförelse med våra möjligen blifvande fienders».

Utskottet fortsätter derpå att tala om svårigheten för staten att begagna sin rättighet, att ofta ombyta vapen i mån af de fortgående uppfinningarne, i anseende till den derigenom uppkommande stegringen i rustningsbördan. All sådan svårighet eller betänklighet förekomes genom att staten öfvertager anskaffandet af vapnen. Att staten får denna, militäriskt taget, viktiga handlingsfrihet, detta anser jag visst icke vara för dyrt köpt med den jämförelsevis obetydliga årligen ökade utgiften af 150,000 kronor.

Hvad sedan särskildt beträffar de afsutna kavalleriregementena, ber jag få påpeka, att stora förändringar ovilkorligen förestå i afseende å deras beväpning. De nuvarande gevären, remingtongevären, kunna icke bibehållas. Det är klart, att man måste anskaffa andra gevär af bättre konstruktion, troligen repetergevär, och i hvarje fall gevär, som blifva mycket dyrare, än de nuvarande; men att ålägg rusthållarne att anskaffa sådana, det torde möta mycken betänklighet. Gifvet är emellertid, som sagdt, att de nuvarande gevären icke kunna bibehållas någon längre tid.

Vid de skånska beridna rusthållsregementena tillkommer, som bekant, den särskilda bevekande omständigheten, att deras augmentstränor, som varit fixerade i penningar allt sedan Karl XI:s tid, numera derigenom blifvit en ren obetydlighet och af ingen nämnvärd hjälp vid rustningsbördans utgörande.

Den enda betänklighet, jag har i afseende på denna punkt, gäller den föreslagna siffran 40 kronor, som rusthållarne vid de afsutna regementena skulle betala för att erhålla den ifrågasatta friheten. Jag har icke sjelf något sådant rusthåll, så att jag saknar personlig erfarenhet om saken; men jag tror mig dock veta, att denna afgift är öfverdrifven och att den beräkning, hvarefter dessa 40 kronor blifvit bestämda, icke håller streck, i synnerhet icke beklädnadskostnaden 35 kronor om året, ett belopp, hvartill den nog torde uppgå till vid de beridna rusthållsregementena med dyrare uniformer och mera slitning, men ej vid de afsutna. Jag anser att afgiften kunde hafva minskats med 10 eller 15 kronor, till 30 eller 25 kronor om året. Emellertid torde icke vara skäl att på något sätt försvåra möjligheten att vinna framgång åt de nu föredragna momenten. Jag vill därför icke framkalla sön- dring genom att föreslå en lägre siffra, helst då man besinnar, att Andra Kammaren redan har antagit förslaget i denna del. En annan ändring i den föredragna punkten vill jag deremot påyrka. Som i Utskottets motivering sid. 19 finnes omnämndt, kunna icke de afsutna regementenas rusthållare *åläggas* att betala denna ersättning af 40 kronor

på hvarje rusthåll. Denna omständighet har blifvit af Andra Kammaren uppmärksammas och iakttagen, och beslutet i Andra Kammaren innebär en sådan rättelse. Då jag hoppas att Första Kammaren skall bifalla punkten, så, för att vinna ett enstämmigt beslut Kamrarna emellan, uppoffrar jag min betänklighet mot siffran 40 kronor och yrkar bifall till det föredragna momentet med den ändring, att momentet i slutet från och med ordet *samt* på 7:de raden nedifrån måtte få följande förändrade lydelse, som öfverensstämmer med hvad Andra Kammaren redan beslutit:

*Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.*
(Forts.)

»samt att, hvad det berustade infanteriet beträffar, såsom villkor för statens öfvertagande af den detta infanteri åliggande, ofvan nämnda skyldighet, bestämmes, att rusthållarne ingå på att erlægga en årlig ersättning för besvärets upphörande af 40 kronor af hvarje rusthållsnummer, hvilka medel må af Kongl. Maj:t för det med besväret afsedda ändamål disponeras.»

Hvad ytterligare mom. 3 angår, så skall jag icke uppehålla Kamraren med att derom yttra mig. Det står i sammanhang med mom. 2, och jag hyser icke något tvifvel om att, derest Kammaren bifaller detta mom. 2, den äfven måtte bifalla den i 3:dje mom. föreslagna lindringen.

Jag yrkar således bifall till de föredragna momenten 2 och 3 med den af mig föreslagna ändringen.

Friherre Klinckowström: Innan jag går att göra de anmärknin-
gar emot den ifrågavarande punkten i förslaget, hvartill jag anser mig
uppkallad, så vill jag här förklara, att jag hjertans gerna unnar rust-
och rotehållarne denna lilla lindring i deras tunga börda, som man här
afser. Men viktigare än till och med denna lättnad för närvarande
vore anser jag vara det sätt, hvarpå denna fråga nu föreligger. Mine
herrar, liksom i föregående punkten af förslaget kan jag icke försvara
inför mitt samvete att bevilja dessa båda punkter i den form hvori
Stats-Utskottet låtit dem till Riksdagen framkomma. Här är nemli-
gen liksom förut, då det gälde grundskatternas afskrifning, fråga om
att gå förbi Kongl. Maj:t i en sak, der Riksdagen, enligt min fasta
öfvertygelse, icke ensam eger rätt att besluta. Enligt 80 § Rege-
ringsformen kan ingen förändring ske i »de med Landet och Städerna
upprättade Kontrakter och Indelningsverk» utan Konungens och Riks-
dagens sammanstående beslut. Om någonsin, så är det här fråga
om ändring i dylika »kontrakter», det kan icke bestridas; ty här är
frågan, att en stor del af det onus, som medföljer rustningen, skall
bortflyttas från rust- och rotehållarne och bestridas af Kongl. Maj:t
eller af staten allena. Men hvad som värre är, mine herrar, slutet
på andra punkten, hvad det berustade infanteriet beträffar, innehåller,
att af hvarje rusthållsnummer skall till statsverket erläggas en årlig
ersättning för besvärets upphörande af 40 kronor, mot det att rust-
hållarne skola öfverlemna de i bruk varande persedlarne till statens

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.
(Forts.)

fria disposition, och dessa 40 kronor få af Kongl. Maj:t för det med besväret afsedda ändamålet disponeras. Det är således helt enkelt ett *tvång* man vill pålägga det berustade infanteriet. Huru Stats-Utskottet kunnat komma på en så besatt och grundlagsvidrig idé, det kan jag för mig icke förklara. Det är mycket att beklaga, att Stats-Utskottets ledamöter från denna Kammare icke hafva upplyst Utskottets majoritet om det grundlagsvidriga i denna fråga, och ehuru jag icke känner höga vederbörandes tanke, tror jag likväl, att herrarne kunna vara öfvertygade att, som jag hoppas, Kongl. Maj:t skall veta att skydda sin grundlagsenliga rätt, och om denna fråga kommer fram till Kongl. Maj:t i Statsrådet, något som vi icke veta, ty Stats-Utskottets förslag innehåller ingenting om att Kongl. Maj:t skall erhålla del af dessa nyheter, så skall ovilkorligen Kongl. Maj:t ogilla denna fråga i den form den framkommit. Det har förut gjorts anmärkningar emot föreliggande förslag, och den anmärkning jag här nyss gjort om det grundlagsvidriga deri, torde mer än tillräckligt bevisa, att denna fråga icke kunnat på ett grundligt sätt af Stats-Utskottet behandlas. Här komma sannolikt, under loppet af diskussionen, flera sakkunnige personer att framställa anmärkningar i detalj öfver förslaget, hvilka skola lägga i dagen, att ett så beskaffadt förslag måste, för att kunna blifva rättvist och billigt, komma från Kongl. Maj:t, hvilken myndighet ensam eger förmåga att fullständigt utreda frågan. Innan så sker, är det verkligen, enligt mitt förmenande, icke skäl att bifalla förslaget, ty det blefve då illa gjort, och för öfrigt kan det icke göra så mycket, om de besvär, som hafva tyngt på rusthållarne i öfver tvåhundra år, skola fortfa ännu ett år till. Men vi skulle derigenom kunna få frågan utredd, och då skall jag gerna med min röst bidraga till en lycklig utgång och till lättnad för rusthållarnes bördor. Men att förorda bifall till frågan, såsom den *nu* är behandlad, det vore, mine herrar, detsamma som att, för att använda en bild, om jag mötte en person på gatan, som behöfver understöd, och jag vet att en rik man bor i huset bredvid, då råda den nödstälde att bryta sig in genom fönstret i stället för att beskedligt gå in i huset genom den öppna dörren och af egaren begära den hjälp, han behöfver. Och detta sätt att behandla denna fråga kallar jag *inbrott*, d. v. s. ett inbrott mot grundlagen, och som jag icke vill vara med derom, får jag vördsamt yrka afslag på punkterna 2:o och 3:o, hvilka nu här äro sammanlagda under gemensam öfverläggning.

Herr Björnstjerna: Stats-Utskottet yttrar sidan 11: »Om man ock må antaga att vid tiden för indelningsverkets upprättande full motsvarighet förefunnits mellan rustningstungan och den grundskatt, för hvilken nämnda tunga trädt i stället, kan intet tvifvel förefinnas derom, att detta jennvigtförhållande nu mera är fullständigt rubbadt.» Mot detta Utskottets yttrande skall jag uppställa ett annat, nemligen det af 1867 års komité för utredning af frågan om roterings- och

rustningsbesväret. Denna komité kommer till följande slutresultat: att efter den utredning, som komiterade verkställt, rusthållen åtnjuta sådan ersättning för ryttarens utrustning, att kostnad, under vanliga förhållanden bör anses mera än godtgjord; och skulle något enskildt rusthåll befinnas så svagt, att rustningen icke med dess bestånd kan förenas, bör sådant blifva föremål för särskild undersökning och hjälp. Under så beskaffade omständigheter hafva komiterade för sin del *icke kunnat finna att rusthållarne utur rättrisans synpunkt hafva anspråk på lindring i rustningsbesväret såsom en följd af värnpligtens utsträckning*, men med hänsyn dertill, att kostnaden för rustningsskyldigheten under krigstider kunde blifva svår att bära, om större missöden inträffa, anse komiterade billigt att, derest utgifter för ökad värnpligt tillkomma, rustningskostnaden i krig blefve satt inom vissa gränser; och få komiterade för sådant ändamål hemställa:

Angående rustnings- och roteringsbesvärerna.

(Forts.)

att Eders Kongl. Majt tacktes taga i öfvervägande, huruvida icke under fälttjänstgöring i krig ersättning borde gifvas åt rusthållaren för den rustningskostnad, som öfverstiger de förmåner, hvilka han för rustningens utgörande må anses åtnjuta.»

Medan Utskottet sålunda anser rustningsförmånerna alldeles otillräckliga, förklarar denna komité, som bättre än någon annan utredt dessa förhållanden, och hvars yttrande ligger till grund för både Herr Alb. Andersons och senare förslag, att rusthållarne verkligen hafva full ersättning för sina bördor, hvilka icke påkalla någon lättnad i fredstid. Att man kan komma till så olika resultat, förklaras hufvudsakligen genom två ganska allmänna misstag. Det ena är, att när rusthållaren beräknar den utgift, han har för rustningen, tager han in deri kostnaden äfven för karlen.

Utskottet framhåller emellertid ganska riktigt, och jag håller Utskottet räkning dertför, att karlen icke ingår i rustningen, ty karlens underhåll motsvarar den hemmanet eljest åliggande roteringskyldigheten.

Det andra misstaget är, att man anser augmentet eller augmentsrântan utgöra det enda bidrag, rusthållaren af staten åtnjuter för rustningen. Detta hörde man ännu under diskussionen härom dagen i Andra Kammaren påstås. Nu borde det emellertid vara bekant för hvar och en, som eger deltaga i afgörandet af denna fråga, att augmentsrântan endast är ett tillskott, som de hemman erhålla, hvilkas egna ränta och tionde icke ansetts tillräckliga att betäcka kostnaderna för rustningen. Vid indelningsverkets ordnande erhöles sådana en mindre eller större tillökning i form af augmentsrânta för att fylla bristen, men hufvudbidraget till rustningen ligger alltid i rusthållets egen ränta, hvilken det blifvit befriadt från att erlægga, så länge rustningen fullgöres.

Vill man nu se, huru saken utfaller, är detta ganska lätt, om man slår upp sidan 21 i Utskottets betänkande, der man återfinner den beräknade kostnaden inom hvarje regemente för rustningen. Utskot-

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.
(Forts.)

tet beräknar der, att kostnaden vid Lifregementets dragoncorps och Lifregementets husarcorps uppgår till 350 kronor. Afdrages från denna kostnad medelbeloppet af hvad den roterade karlen kostar, hvilket enligt Utskottets beräkning på följande sida skulle blifva 150 kronor, så återstå således 200 kronor, utgörande rusthållarens kostnad för rustningen. Vid Lifregementets dragoncorps är medelbeloppet af den ränta, som rusthållaren åtnjuter, 422 kronor och vid Lifregementets husarcorps 275 kronor, således mer än kostnaden, som var beräknad till 200 kronor. På samma sätt förhåller det sig med Smålands husarregemente, der kostnaden uppgår till endast 170 kronor, sedan utgiften för karlen afdragits, men rustningsunderstödet utgör 241 kronor. Skånska husarregementet och Skånska dragonregementet befinna sig i särskilda förhållanden, som jag sedan skall omnämna. Hvad det berustade infanteriet angår, är skillnaden ofantligt stor till förmån för den rustande. Man torde häraf se, att, om man vill bedöma saken rätt, den rustningsränta, som rusthållet åtnjuter, verkligen, åtminstone i de allra flesta fall, till fullo torde betäcka rustningskostnaden.

Utskottets motivering innehåller äfven på andra ställen så besynnerliga saker, att jag vore frestad upptaga dem till närmare granskning, men jag skall inskränka mig till en enda punkt. Angående Herr Ola Anderssons motion säger Utskottet: »Visserligen förekomma äfven vid de beridna rusthållsregementena stundom rusthåll, hvilka för rustningen åtnjuta så hög godtgörelse, att ingen lindring i besväret kan anses af behovet påkallad. För sådana fall har Herr Ola Andersson i sin föreliggande motion föreslagit, att då rustningsunderstödet uppgår till öfver 200 kronor, derå må afdragas 40 kronor. Då likväl genom uppställandet af dylika undantag åtgärden göres mer än nödigt invecklad, anser Utskottet någon begränsning i den af motionären antydda rigtning icke böra fastställas, helst de fall, då en sådan vore af behovet påkallad, torde vara jemförelsevis få.» Till upplysning för Utskottet får jag meddela, att dessa »jemförelsevis få» fall utgöras af jemnt 4,000 eller med andra ord alla rusthåll norr om Skåne, ty, efter hvad jag nyss visat, fins det icke något rusthåll, hvars rustningsunderstöd icke går öfver 200 kronor. Det kan väl finnas ett eller annat svagt rusthåll, men alla hafva de öfver 200 kronors ränta. Enligt Herr Ola Anderssons förslag skulle således alla rusthållen i Sverige inbetala 40 kronor, undantagandes vid de skånska regementena, och Herr Ola Andersson är ju skåning.

Emellertid uppskattar man denna börda mycket olika, när man beklagar sig öfver den eller när det är fråga om att på något sätt affösa den med penningar. Då får man icke vidare höra talas om det olidliga trakasseriet eller om den stora kostnaden, utan sjunker denna till en obetydlighet. Så var händelsen år 1870 när befrielse erbjöds rusthållarne från underhåll af karl- och hästmundering, vapen och remtygspersedlar, mot erläggande af en bestämd årlig afgift. Då hördes

rusthållarne öfver hela landet. Kostnaden för kronans öfvertagande af denna utgift beräknades noggrant och uppgick vid olika regementen till lägst 47, högst 50 kronor. Men hvad svarade rusthållarne, då man erbjöd dem att för så ringa kostnad befria sig från dessa öfverklagade utgifter? Jo, då svarade man, enligt hvad som läses uti ett litet häfte, som har till titel »Om rusthållet af S—» och hvilket kan anses såsom nästan officiellt, följande som jag skall be få uppläsa: »vid de möten, som af denna anledning höllos i landet, blef emellertid kronans anbud icke blott alldeles enhälligt afslaget — vid åtskilliga regementen fans dock verkligen en minoritet, bestående af ett, två, och vid Lifregementets dragoncorps till ock med tolf nummer — utan blef kostnaden af de tillstädeskomna rusthållarne uppskattad endast från 15 till 30 riksdaler.» Då uppskattade rusthållarne således denna »olidliga» börda, öfver hvilken så mycket klagas, till icke mera än mellan 15 och 30 kronor, hvaraf man lär kunna sluta att i verkligheten bördan icke är så särdeles stor.

*Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.
(Forts.)*

»Indelningsverkets allt jemnt stigande börda» är ett uttryck, som i Utskottets betänkande flere gånger förekommer och som så ofta blifvit upprepadt, att det hos mången öfvergått till en trosartikel. Jag skall dock be att i korthet få undersöka huru det förhöll sig härmed. Indelningsverket skapades för kriget och under en tid, då kriget var så att säga det normala tillståndet och freden ett undantag. Det faller af sig sjelf, att rustningsbesväret under sådana förhållanden skulle vara ojemförligt mera betungande än under och efter den 70-åriga fred, som vi nu hafva åtnjutit. Man klagar öfver, att kostnaden för en nummerhäst är högre nu än förr, men tänker icke på hvad det kostade att under de långvariga krigen hålla regementena fulltaliga med folk och hästar. Man klagar öfver de nya skolor, dit några man från hvarje regemente eller sqvadron kommenderas på en eller annan månad, men tänker icke på, att förr låg hela armén i fält år efter år. Det var minsann en annan börda. Men för att göra klart, huru tung denna börda verkligen var, skall jag be att få läsa upp ett stycke ur en handling, som jag funnit i Riksarkivet. I Februari månad år 1722 sammankallades samtliga rusthållare vid Lifregementet, och jag tror äfven vid öfriga regementen för att höras angående sammanskott till en så kallad »förråds-kassa». Rusthållarne vid Uplands-kompanierna af Lifregementet, som nu utgöra Lifregementets dragoncorps, samlades vid Rosenbad här i Stockholm. De svarade, bland annat, följande: »vi hafva under de framflutna 21 svåra och blodiga krigsåren» — märk väl *ett och tjugu svåra och blodiga krigsår!* — »dragit så tunga bördor — — — ity de flesta af rusthållarne för mycket dryg lega anskaffat och utrustat 6 till 8 ordinarie ryttare för ett rusthåll, förutom 3 och 5 männingar, hvilkas munderingar föga mindre kostat, samt socknesoldater, som blifvit uttagne och skrifne vid rustningsstammarne, de knektar, båtsmän och socknesoldater oberäknade, som af rustnings-augmenten blifvit legde eller skrifne». — Efter uppräknandet af många

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.
(Forts.)

andra bördor och lidanden komma de till — »den olyckliga Pultaviska aktionen, der hela regementet blef borta. Samma år 1709 måste rusthållarne ånyo inom tre månaders omlopp prestera ryttare och hästar med full mundering och efter en svår marsch i Februari månad påföljande år emottaga fienden i Skåne, såsom ock dessförutom presterat en kostsam tross, bestående af vagnar och kuskar, som för obeqväm- ligheten sedermera kasserades och rusthållarne pålagde i stället att anskaffa trossdrängar med full mundering. År 1716 på mönstringen i Lund kasserade högtsalig Hans Maj:t Konungen till 900 ryttarehästar och pålade derbredvid rusthållarne att ånyo bekläda regementet, hvilket kan anses för en ny uppsättning, helst det förorsakade så stor dyrhet på ryttarehästar att mångaingo betala en mönstergill häst med 3, 4 till 500 Daler Smt. — — — Äfvenledes hafva de af fienden förbrända, ödelagde och ruinerade rusthåll utan förskoning måst underhålla full mundering, till förtigande att en stor del rusthållare af tåg och durchmarcher blifvit så alldeles utforagerade att deras kro- no- och arbetshästar samt andra kreatur blifvit förderfvade och foderlöse ihjelsvultne och rusthållarne derigenom till all sin timliga välfärd ruinerade.»

Vidare uppräknas en lång följd af lidanden, som jag här förbigår.

Om man nu vill undersöka värdet af dessa 500 daler silfvermynt, som de den tideningo betala för en nummerhäst, så skall man finna, att markegångspriset i Upland år 1720 för en tunna råg var 6 daler silfvermynt; 500 daler silfvermynt skulle således motsvara 83 tunnor råg. Men en tunna råg var den tiden en sällsynt vara i landet och säkert mycket mera värd än nu. Jag betviflar att någon rusthållare nu för tiden betalat en nummerhäst lika högt. Detta var under Karl XII:s tid, således ej långt efter indelningsverkets egentliga ordnande, och skulle således falla under den tid, hvarom Utskottet påstått att full motsvarighet förefunnits mellan rustningstungan och den grundskatt, för hvilken nämnda tunga trädt i stället, hvaremot detta jemnvigtsförhållande nu mera skulle blifvit fullständigt rubbadt, eller med andra ord att bördan nu skulle vara ojemförligt mycket tyngre! Kunna herrarne instämma deri? Men kriget var icke slut med Karl XII:s död. Under förlidet århundrade hade vi några och trettio krigsår och under de fjorton första åren af detta århundrade hade vi sju krigsår. Detta måtte väl vara tillräckligt för att bevisa att rustningsbördan åtminstone ända till 1815 bör hafva varit ofantligt mycket större än den nu är. Sedan dess hafva vi icke allenast åtnjutit fred, men rusthållarne derjemte erhållit många ganska väsentliga lättnader. År 1810 blefvo de befriade från den såsom den tyngsta af alla betraktade bördan att uppsätta karl i krig. Derefter hafva de erhållit några lättnader af mindre betydelse, såsom t. ex. år 1830 befrielse från att hålla exercisammunition, 3 skålp. krut, några kulor och flintor per man. 1840 befrielse från att hålla trosskuskar, år 1841 befriades så väl rust- som rothållare från mötespassevolansafgiften, som utgick

med 8 Rdr B:ko per nummer intill år 1830 och derefter med 7 Rdr B:ko. År 1858 blefvo, på sätt Utskottet frambállit, rotehállarne vid infanteriet befriade från all afgift till soldatens mundering, men något motsvarande, säger man, har icke kommit rusthállaren till del. Som bekant sträckte sig rotehállarnes ursprungliga skyldighet endast till att hålla en släpmundering af vadmal, men inga andra persedlar. Det blef sedermera öfverenskommet med dem, att de skulle i stället bekosta hälften af munderingen, med undantag af kappan, hvilken hälft utgick efter gällande markegångspris i medeltal med 3 rdr 24 skillingar banko, eller 5 kronor 25 öre. Men på samma gång rotehállaren befriades från denna obetydliga utgift, efterskänktes för rusthállarne fouragepassevolansafgiften. Som bekant, voro de ursprungligen skyldige att sjelfva fouragera sina hästar vid alla »möten och mönstringar» som det hette, ett ganska tungt åliggande, som de ej längre känna till. Sedan öfvertog staten detta mot en passevolansafgift, som årligen utgjordes efter markegångspris för 1 tunna hafre, 25 lispund hö och 5 lispund halm. Herrarne kunna sjelfva uträkna hvad det kostade. Så vidt jag kan döma, torde det utgöra åtminstone fyra gånger så mycket som de 5 kronor 25 öre rotehállarne fingo sig efterskänkte vid kronans öfvertagande af soldatmunderingen. Således är det orätt, när man påstår, att rusthállarne icke fått någon motsvarande eftergift.

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.
(Forts.)

Men, säger man, nummerhästen kostar nu dubbelt så mycket som för 50 år sedan. Ja, det kan väl hända, men detta kommer sig deraf, att hästen är en landbruksprodukt, och alla landbruksprodukter hafva under denna tid stigit högst betydligt i värde och stiga fortfarande. Detta betyder åter, att välståndet ökats, och det är således att lyckönska landbrukarne, icke allenast att hästarne utan alla landbrukets produkter stigit i värde. De hästar, som insättas i nummer vid det indelta rytteriet, äro ju ett ringa fåtal mot alla andra hästar, som uppfödas och som stigit i pris alldeles i samma förhållande. Mången rusthállare uppföder sjelf sin remont och ej sällan är denna fallen efter hans nummersto. För den, som sjelf uppföder hästar, betyder det intet att remontens värde stigit, han får detta rikligen ersatt vid försäljning af de andra hästar han uppfödt, och den rusthállare, som anser fördelaktigare att uppföda boskap, sälja smör eller spanmål, får på det sättet så mycket mera valuta därför nu än förr, att det betäcker den ökade kostnaden för nummerhästens inköp. Dessutom bör man taga i betraktande, att den ränta, som är anslagen rusthállaren af staten för rustningens upprätthållande, var äfven satt icke i penningar utan i naturapersedlar, som stiga i värde i samma förhållande som hästen, så att rusthállarne hafva icke något i detta fall att klaga öfver. Det bästa jag kan önska dem är, att de 50 år härefter måtte få betala 100 % mera för nummerhästen än nu, ty då har ock värdet af deras jord och af dess afkastning stigit i samma förhållande, men jag skulle upprigtigt beklaga dem, om priset på remonten skalle nedgå till hvad

*Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.*

(Forts.)

det var för 50 år sedan, ty då vore mängen af dem bragt till tigarstafven.

Men de skånska rusthållarne äro mycket orättvist behandlade, säger man, därför att deras räntor, som utgå efter kronovärde, hafva sjunkit, så att de nu blott utgöra en obetydlighet. Ja, Skåne kom 200 år tidigare i åtnjutande af de fördelar, som först 1869 kommo det öfriga Sverige till del. Detta var i och för sig en stor fördel för de skånska landtbrukarne, men hvad nu särskildt rusthållarne beträffar, så har det fallit sig så lyckligt för dem, att i Skåne sjelfva stamhemmanen äro så goda att ganska få af dem behöfde något tillskott, i form af augmentsräntor. Hvad de skånska rusthållarne skulle hafva rätt att beklaga sig öfver, vore att dessa augmentsräntor utgå efter kronovärde, men dessa augmentsräntor utgöra en högst obetydlig del af det rustningsunderstöd de åtnjuta, så att förlusten blir ytterst ringa. Sålunda uppgå i runda tal vid skånska husarerna de för rustningen åtnjutna räntorna för hela regementet till 63,000 daler eller 63 daler per nummer, men augmentsräntorna utgöra deraf endast 4,200 daler eller 4,2 daler per nummer. Vid skånska dragonerna är förhållandet ännu fördelaktigare, ty der utgöra de åtnjutna räntorna 62,600 kronor, men augmentsräntorna endast 2,600 kronor, så att endast $\frac{1}{24}$ af hela det belopp, de uppbära för rustningen, utgår såsom augmentsränta. I öfrigt är ju den skånske rusthållaren alldeles likstuld med rusthållaren i det öfriga Sverige, hvad den allra väsentligaste delen af understödet beträffar, den som utgår af sjelfva rusthållet. Han slipper liksom de att betala den ränta till staten, som eljest skulle af rusthållet erläggas. Rusthållaren i Skåne har visserligen gått miste om den vinst, som hans icke rustande granne gjort på penningvärdets fallande, men detta hafva också alla andra rusthållare i Sverige gjort och icke blott de, utan äfven alla andra jordbrukare i Sverige, utom Skåne, hafva gått miste om en sådan vinst, åtminstone intill år 1869. Icke kan man väl säga, att det är någon orättvisa mot de skånska rusthållarne att de äro ställda i samma kategori som t. ex. deras närmaste grannar i Småland och alla andra rusthållare i Sverige! De slippa betala ränta för sitt hemman till kronan, alldeles såsom alla de andra, och dessa hafva heller icke fått göra någon vinst på penningvärdets sjunkande. Dessutom hafva de skånska rusthållarne den fördel, hvilken väl torde kunna ersätta den lilla obetydliga förlust, de gjort på augmentsräntans sjunkande, att rusthållshemmanen i Skåne äro så ojemförligt mycket bättre än i det öfriga landet. Enligt 1867 års komité var t. ex. medtaxeringsvärdet för ett rusthållshemman vid Lifregementets dragoner och Lifregementets husarer 26,000 kronor, vid Smålands husarer 28,000 kronor, men vid de skånska regementena 56,000 kronor, således jemnt dubbelt så högt som vid Smålands husarer, mer än dubbelt mot de förnämnda.

På grund af hvad jag nu anfört kan jag alls icke medgifva, att rustningsbördan är i ständigt stigande, och att den numera blott är en

obetydlighet mot hvad den varit i förra århundraden med deras ständiga krig, lärer ej kunna förnekas. Jag kan således icke heller gå in på Utskottets förslag, att kronan skall utan ersättning öfvertaga rusthållarnes åligganden att bekosta munderings- och gevärspersedlar. Billigt kunde jag deremot anse att gifva rusthållarne fördelen af slitningsersättning för persedlar, under längre kommenderingar, i hvilka icke hela regementet deltagar, såsom vid exercisskvadroner, korporalskolor, hofslagareskolor, sjukvårdskommenderingar o. s. v.

*Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svärens.
(Forts.)*

Detta ville jag gerna medgifva och derigenom borde de ofta återkommande klagomål kunna undvikas, som man ännu här om dagen oupphörligt fick höra i Andra Kammaren: »Jag har en bra karl och han blir alltid kommenderad och på sådant sätt får jag betala mer än min granne, som har en dålig karl, som aldrig blir kommenderad; nästa gång skall jag också skaffa mig en dålig karl för att slippa få honom kommenderad» o. s. v. Gåfves det ersättning för sådana längre kommenderingar jemte ersättning för nummerhäst, skadad i tjensten, tror jag man beredt rusthållarne full rättvisa. Som jag har all anledning att förmoda, kommer ett förslag i den riktningen att här väckas under diskussionen, och skall jag då biträda detsamma.

För öfrigt instämmer jag fullständigt med Friherre Klinekowström i hans yrkande, att icke Riksdagen måtte i någon händelse så här på stående fot bifalla ett förslag, som icke kommit från Kongl. Maj:t, och jag får på grund såväl deraf som af allt annat, jag framhållit, yrka afslag å Utskottets betänkande. Men innan jag det gör, måste jag framhålla det orimliga i att Utskottet kunnat förutsätta, att rusthållarne vid det afsutna kavalleriet skulle utan eget medgifvande kunna tvingas att betala 40 kronor för befrielsen från att anskaffa och underhålla beklädnads- och beväringssersedlarne. Jag är för öfrigt fullkomligt öfvertygad att det icke finnes ett enda nummer som går in på en så hög afgift. Som jag förut nämnt, har staten en gång föreslagit de beridna regementenas rusthållare att mot ett pris af 47 å 50 kronor öfvertaga icke blott beklädnads- och beväringssersedlarnes underhåll utan äfven sadelmunderingen, hvarpå rusthållarne icke ville ingå, under förklarande att kostnaden därför ej öfverstege 15 å 30 kronor årligen; då är det väl icke troligt, att rusthållarne vid det afsutna kavalleriet, som äro fria från sadelmunderingens hållande, hvilken dock är ganska dyr, och blott hafva karlens mundering och beväring att bekosta, skulle vilja betala 40 kronor för att befrias derifrån.

Friherre von Kræmer talade så ömt om de afsutne regementena, som i en framtid kunde blifva ålagde att betala nya gevär. De afsutna regementena äro emellertid så väl lottade, att deras rusthållare stoppa ganska betydliga belopp i fickan af sitt rustningsunderstöd. Vid 2:dra Lifgrenadiererna, som är det bäst lottade regementet, hafva de i ränta 339 kronor; om derifrån drages värdet af 7 $\frac{1}{2}$ tunnor spanmål å 15 kronor tunnan eller 112 $\frac{1}{2}$ kronor, som skall betalas i hästvakansafgift, så återstå 227 kronor för att bekosta anskaffandet

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.
(Forts.)

och underhållet af mundering och beväpning, hvilket ej torde kosta mer än högst 20 kronor. Kostnaden för karlen sjelf får naturligtvis ej heller här inberäknas i rustningen, utan motsvara roteringen. Vid Lifregementets grenadierer är den anslagna räkntan i medeltal 323 kronor per nummer. Vid Smålands grenadierer 241 kronor och Vestgöta regemente, som är sämst lottadt, 208 kronor.

Jag får tills vidare yrka afslag på Utskottets betänkande i denna punkt.

Herr Montgomery-Cederhielm: Ehuru med fara att beskyllas för inkonsequens och brist på logik, då jag förut har afstyrkt bifall till punkten A och B, 1:o, men nu vill förorda bifall till de nu föredragna momenten 2:o och 3:o af punkt B, så ber jag dock att få anföra de skäl, som göra, att jag anser denna fråga icke vara af samma beskaffenhet som de förut afgjorda i punkterna A och B mom. 1:o.

Jag vill först och främst angående grundlagstolkningen i afseende å dessa två moment 2:o och 3:o nämna, att de synas mig icke kunna sättas i paritet med mom. 1:o af punkt B, då det i Regeringsformens § 80 står, att indelningsverket skall till sina *hufvudgrunder* bibehållas orubbadt. När nu lagstiftaren här insatt ordet *hufvudgrunder*, så är det ju tydligt, att han ansett, att för indelningsverket, d. v. s. i knektekontrakten, finnes skilnad mellan »hufvudgrunder» och »grunder». Så tror jag, att man äfven förut betraktat saken, och när Kongl. Maj:t 1858 föreslog afskaffandet af beklädnadsbidrag för infanteriet, så blef derved alls icke satt i fråga, att genom ett sådant förslag någon rubbning af indelningsverkets hufvudgrunder skulle ske. Det som nu är föreslaget i de föredragna mom. 2:o och 3:o är alldeles adeqvat med hvad då beslöts för infanteriets räkning, ehuru detta är något mera omfattande än den då ifrågavarande beklädnadsbördan.

Mot den ärade talaren på stockholmsbänken ber jag att få ingå något i sak. Han yttrade, att ett hufvudskäl, hvarför detta förslag icke kunde antagas, vore, att rothällarne vid det berustade infanteriet icke skulle gå in härpå, utan tycka att det vore för mycket att betala dessa 40 kronor och derpå säga nej till hela reformen. Jag vill då fästa hans uppmärksamhet derpå, att genom det beslut, som Andra Kammaren fattat och här af en föregående talare, Kammarrådet Anderson, blifvit föreslaget, är denna svårighet fullkomligt häfd, ty der står »att, hvad det berustade infanteriet beträffar, såsom vilkor bestämmes, att hvarje rusthållare till statsverket erlägger en årlig ersättning för besvärets upphörande af 40 kronor.» Derigenom blir saken icke obligatorisk, utan den kommer att bero på rusthållarnes godtfinnande.

Samme ärade talare anförde några utdrag ur 1867 års komités betänkande, af hvilka framgick, att denna komité ansåg rusthållarne åtnjuta så stora fördelar, att de ej behöfde någon lindring. Jag ber likväl att få fästa uppmärksamheten på, att sedan 1867 äro nära 20 år förflutna och att förhållandena väsentligt ändrats sedan dess, att ett

nytt onus tillkommit för rusthållaren i kavalleriskolan, och att under dessa 20 år äfven priset på hästen stigit ganska betydligt. Man kan således säga, att hvad som 1867 i detta afseende gälde numera icke håller streck.

Angående
rustnings- och
röteringsbe-
svären.

(Forts.)

Äfven jag skall anföra några utdrag ur ett äldre betänkande, nemligen ur det, som afgafs af Särskilda Utskottet vid 1877 års riksdag. Sedan Utskottet talat om de eftergifter, som då voro ifrågasatta, nemligen rekryterings- och remonteringshjälp, samt slutligen om de årligen återkommande bördorna, säger Utskottet: »Att lemna lönehjälp äfven åt rusthållarne har Utskottet deremot ansett mindre lämpligt, då lättnader i andra åligganden synts detsamma mera vara af behofvet påkallade. Ett sådant åliggande är rusthållares skyldighet att anskaffa och vårda så väl manskapets beklädnad och beväringssersedlar som annan utredning, såsom sadelmundering, remtyg- och trossersedlar o. s. v. Äfven om inga andra lindringar föreläge, skulle Utskottet anse borttagandet af denna de rustandes skyldighet såsom ändamålsenlig och välbetänt så väl i afseende på statens intresse som å de rustandes». På detta tema utför Utskottet vidare variationer, hvori det visar, huru ändamålsenligt det skulle vara, att staten öfvertog dessa onera, och i sjelfva klämman, punkt B, mom. c) föreslår Utskottet: »Staten öfvertager från och med år 1879 manskapets vid rusthållet beklädnad och beväring jemte annan utredning för detsamma, såsom sadelmundering, remtyg- och trossersedlar, hvaremot staten samtidigt erhåller fri dispositionsrätt af i bruk varande, af rusthållarne anskaffade, motsvarande persedlar.» Häraf synes att åtminstone vid det tillfället i riksdagen klart och tydligt uttalades, att det vore öfverensstämmande med både statens och rusthållarnes intresse, att detta onus öfvertages af staten. Detta är också mitt skäl att tillstyrka bifall till den nu i fråga varande punkterna 2:o och 3:o. Det är nemligen min öfvertygelse, att det verkligen är öfverensstämmande med statens fördel att hafva denna anskaffning i sin hand, att kunna bestämma, hurdana persedlarna skola vara och friare ändra modellerna, när sådant behöfs o. s. v. Detta har, såsom jag visat, redan länge ansetts nyttigt och för flera år sedan gjordes verkligen en förfrågan hos rusthållarne, om de mot en viss årlig afgift till staten skulle vilja till staten öfverlemna besväret med denna anskaffning, men derpå svarade en stor del af rusthållarne nej, hvarföre saken då blef om intet.

De vidare skäl, som från rusthållarnes sida tala för förslaget, kunde jag för min del lemna åsido, emedan de till en stor del blifvit anförda af Friherre von Kræmer. Jag skall dock i största korthet rekapitulera dem. Det ena var, att rusthållarne icke fått åtnjuta någon fördel af den omsättning till penningar, som skedde 1869. Detta visade han alldeles tydligt, så att jag ej borde behöfva å nyo förklara det. Ett annat skäl är de ökade kommenderingarna, hvilka icke kunna bestridas. Ett tredje skäl är den ökade kostnaden för hästen, hvilket heller icke kan bestridas. Härom sade den ärade talaren på stock-

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svärens.
(Forts.)

holmsbänken, att detta väl vore sant, men att det vore en fördel för rusthållaren sjelf, att hästen stigit i värde. Ja, detta hans påstående skulle nog vara riktigt, om alla jordbrukare vore rusthållare och alla rusthållare jordbrukare. Men det är icke så, utan rusthållarne äro endast en liten del af jordbrukarne i landet, och jag kan således icke inse annat, än att rusthållaren, som måste köpa eller på annat sätt anskaffa häst, har stor olägenhet af det höga priset på hästar.

Sistnämnde talare jmförde rustningen nu med rustningen under de svåra krigsåren. På det sättet finner han, att den nu är betydligt lindrad. Jag vill hoppas, att vi aldrig skola behöfva göra en sådan jmförelse under sådana förhållanden, som då rådde, och att vi aldrig måtte behöfva känna en sådan börda, som landet då var tvunget att bära.

Jag tror, att billighet och rättvisa tala för en förändring; jag kan icke inse, att denna partiella reform har något att göra med indelningsverkets hufvudgrunder; jag kan icke heller inse, att den har något oskiljaktigt sammanhang med de i punkterna A och B mom. 1 behandlade ärendena, utan jag anser, att den kan behandlas fullkomligt fristående. Jag är öfvertygad, att om endast en motion om denna reform inkom till Riksdagen och icke de omfattande motioner, som behandlats under A och B 1:o, så skulle ingen vid behandlingen af densamma kommit och sagt, att den strede mot grundlagen och således ej kunde bifallas.

Jag skulle kunna hafva mycket att säga mot den beräkning, som talaren på stockholmsbänken gjorde i afseende på augmentsräntorna och deras storlek. Äfven inom Utskottet hafva vi gjort beräkningar härom, men vi hafva kommit till helt andra resultat än han. Vi funno, att augmentsräntan skulle vara per nummer vid lifregementets husarer 125 kronor; vid smålands husarer 123 kronor; vid skånska husarerna 2 kronor 32 öre och der hafva vi således lika; vid skånska dragonerna 1 krona 49 öre. Detta visar, hvilken betydlig skilnad som förefinnes emellan den ersättning, som regimentena norr om Skåne erhålla, emot den som tillkommer de skånska regimentena.

Han sade vidare, att hvad Utskottet i sitt betänkande yttrat, att det endast vore ett fåtal nummer, der rustningsunderstödet uppgår till öfver 200 kronor, ej skulle vara riktigt. Också om detta gjorde Utskottet beräkningar och vi funno, att t. ex. inom Örebro län fans det endast fem nummer, der augmentsräntan uppgick till öfver 200 kronor. Detta visar, att vi äfven i den frågan kommit till olika resultat. För öfrigt kunna dessa beräkningar göras på många sätt och de bero mycket på den utgångspunkt, man tager, på de siffror, man lägger till grund, och de äro icke lätta att göra noggrant.

På grund af det hufvudskäl jag förut anfört, nemligen att den föreslagna förändringen är i statens eget intresse och på samma gång bereder en, som det synes mig, rättvis och billig lindring för rust-

hållarne, får jag yrka bifall till Stats-Utskottets hemställan i den föredragna punkten, dock med den ändring, som Herr Anderson föreslagit. Jag hemställer likvisst, att anslaget belopp måtte bestämmas till det af Utskottet föreslagna eller 150,000 kronor och icke 180,000 kronor, såsom Herr Anderson föreslog. Jag tror nemligen, att om Första Kammaren skulle komma att i denna fråga besluta en annan siffra, än den Andra Kammaren redan bestämt, det endast föranleder svårigheter, då å andra sidan, äfven i händelse Utskottets siffra vore för låg, det icke torde vara svårt för Kongl. Maj:t att fylla den ringa skilnad, som kan komma i fråga. Utskottet har för öfrigt anfört skäl, hvarför det anser 150,000 kronor vara tillräckliga.

Jag får således tillstyrka bifall till Utskottets förslag med det tillägg, Herr Anderson gjort, utom i afseende på siffran.

Herr Abelin: Af den fullständiga utredning, som förekommer i officiella aktstycken och nu senast blifvit lemnad af den ärade talaren på stockholmsbänken, torde Kammarens ledamöter varit i tillfälle att öfvertyga sig om, att det berustade kavalleriet icke är företrädesvis så betungadt, att den undantagsförmån, man nu ifrågasätter för det samma, kan ur sådan synpunkt vara berättigad och af behofvet påkallad. Den ifrågavarande eftergiften afser en afskrifning af icke mindre än $14\frac{1}{4}$ — $16\frac{2}{3}$ procent af hela rustningskostnaden och i sanning skulle icke Kammaren handla bra inkonseqvent, om Kammararen efter det beslut, som fattades i går, då den afslog en framställning om tio procents afskrifning af bördan för knektehället i sin helhet, nu skulle bevilja en långt större afskrifning utan alla vilkor för den del af knektehället, som är att anse såsom jemförelsevis minst betungad. Då jag håller före, hvilket jag genom mina åtgöranden såsom embetsman och riksdagsman vid flera tillfällen visat, att åtgärden i fråga, eller att staten öfvertog uppsättningen och underhållet af kavalleriets persedlar, vore till administrativ fördel, såsom ock att åtgärden skulle leda till undanrödjande af många anledningar till missförstånd och obehag, så skulle jag gerna se, att den komme till stånd, men omöjligen kan jag inse, hvarför icke rusthållarne vid det berustade kavalleriet skulle, på sätt Utskottet föreslagit för rusthållarne vid det berustade infanteriet, tillförbindas att härför erlægga en, om än billig afgäld. Det yttrades under debatten i går af flere talare, att efter den utgång, som frågan om grundskatternas afskrifning erhållit, frågan om afskrifningar på indelningsverket borde anses såsom förfallen, och jag har derföre svårt att förklara den ömhet, som nu gör sig gällande emot rusthållarne, hvilka äro de, som företrädesvis blifvit tillgodosedda, och för hvilka man synes vilja medgifva en afskrifning af ända till $16\frac{2}{3}$ procent för ett besvär, för hvilket de i allmänhet åtnjuta full ersättning af staten. Det är ju de s. k. trakasserierna, öfver hvilka man klagat. Dessa må nu vara verkliga eller inbillade, stora eller små; må man gerna lösa sig från dem, men må man icke

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.
(Forts.)

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.
(Forts.)

söka rycka till sig en undantagsförmån på andras bekostnad. Denna s. k. lindring, som nu är föreslagen, skulle, om den komme till stånd, innebära ett prejudikat för framtiden, en lockelse till nya framställningar från samma håll eller liknande sådana från andra, samt utgöra början till en afskrifning, som icke torde sluta förr än den blir fullständig. Vill Kammarern sjelfva åtgärden, må den då anhålla hos Kongl. Maj:t, att Kongl. Maj:t täcktes taga frågan om hand och till Riksdagen inkomma med något förslag i ämnet eller eljest vidtaga den åtgärd, som kan leda till målet, men icke bör Riksdagen, på sätt nu är föreslaget, besluta derom.

Då jag emellertid finner skäligt och billigt, att de rust- och rotehållare, hvilkas ryttare och soldater äro kommenderade på längre tid än de öfrige, erhålla ersättning för den häraf uppkommande större slitningen af deras persedlar, så skulle jag vilja hemställa, att Kammarern behagade, med afslag å Utskottets förslag i denna punkt, bifalla följande framställning, hvarom jag anhåller om proposition, nemligen att Riksdagen ville för sin del besluta, att rusthållarne vid ej mindre det berustade kavalleriet än äfven det berustade infanteriet, efter de grunder som af Kongl. Maj:t bestämmas, erhålla ersättning för slitning af i bruk varande persedlar, som af rusthållarne underhållas, för hela tiden under rekryt- och remontmöten samt andra skolor och kommenderingar, som räcka öfver en månad, samt att för detta ändamål å ordinarie stat under fjerde hufvudtiteln uppföra ett förslagsanslag af 30,000 kronor.

Grefve C. Beck-Friis: Det är med mycken tveksamhet, som jag i denna fråga har begärt ordet, men jag fann mig manad dertill af ett anförande från stockholmsbänken. Den ärade stockholmsrepresentanten förklarade, att den ränteförvandling, som under Karl XI:s tid skedde, var en fördel för rust- och rotehållare, och att Skåne i 200 år åtnjutit en fördel, som först under de sista åren kommit rikets öfriga provinser till del. Detta anser jag icke vara alldeles riktigt. Karl XI förvandlade räntan till penningar, icke för att göra den eröfrade provinsen en skänk, utan tvärt om. Spanmålen i Skåne stod på den tiden i mycket lågt pris; den måste, för att afyttras föras långa vägar ända upp i Småland, ty Skåne saknade den tiden hamnar. Landskrona hamn var den enda, der lastning i sjelfva fartyget kunde ega rum. Detta föranledde Karl XI dekretera, att spanmålen skulle lösas i penningar, och de som känna till Skånes historia veta mycket väl, att detta var ganska betungande. Denna spanmålslösen fortfar ännu för en del hemman och är för dem, som nu lefva, en stor fördel, men under Karl XI:s tid var detta mycket hårdt tryckande. Största delen af räntan förvandlades emellertid inom kort i rustningsbesväret, och då härvid en del hemmans egna räntor ej förslogo till rusthållet, så anslogos dertill augmentsräntor. Detta blef i synnerhet fallet i norra Skåne, der hemmanen voro svagare. Om så-

lunda t. ex. ett hemman, vars ränta endast uppgick till 40 daler, berustades, så erhöll det 20 daler i augment, eller omkring 7 tunnor spannmål i värde på den tiden. Hvad erhåller det nu? Jo, 14 kronor! Det är detta förhållande som gör rustningsbesväret så ojemnt tryckande i Skåne.

*Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svärens.*
(Forts.)

Hvad nu föreliggande fråga beträffar, så tror jag att det vore skäl att nu gå in på denna lilla lättnad. Penningen spelar dervid, såsom vi veta, en ringa rol; men det är dessa nu bestående eviga trakasserier, som göra det. För ett rusthåll, som eges af en enda person, går det väl ändå an, men der det är flere delegare, och der det skall hållas sammanträden och debiteringar för hvarje liten småsak, som hästens eller karlens utrustning erfordrar, så uppstå oupphörligt svårigheter och krängel. Den ena gången är det nytt kläde till en kollett, den andra gången knappar till samma kollett som skola anskaffas och för hvarje gång räkenskapsförning och debitering och uppörd, förenade med besvär och obehag, som det vore värdt mycket att vara qvitt. Dertill komme dessa ofta återkommande kommanderingar, då karlen kan få ligga borta ett helt år, såsom t. ex. vid volontärskolan, och då det lätt händer att vid hemkomsten utaf hela hans mundering endast knapparne finnas kvar! Den värde representanten på stockholmsbänken nämnde äfven, att den ränta, som af rusthållen för ett skänkt kavalleriregemente egentligen skulle utgöras, vore 63,000 kronor, och att augmenten vid det ena utgjorde omkring 3,000 kronor, men vid det andra 4,000. I ena fallet uppbära således de svagaste rusthallen denna ringa penning i stället för ursprunglige respektive 1,500 och 2,000 tunnor säd! Rusthallen i sin helhet få sålunda ock, i stället för dessa några och sextio tusen kronor, för kronan anskaffa och underhålla 1,000 man och 1,000 hästar, hvilket utgör nära sju gånger så mycket, som Karl XI pålade den eröfrade provinsen. — Detta allt kan naturligtvis icke annat än kännas hårdt och tryckande, och jag tror därför att det vore klokt och billigt att bifalla den lindring i rustningsbesväret som nu blifvit ifrågasatt, och anhåller sålunda om bifall till Stats-Utskottets förslag, med den ändring deri, som Herr Baumgarten påpekat.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande klockan 7 eftermiddagen.

Herr Bäckström: Innan jag yttrar mig i sjelfva saken, vill jag tillkännagifva, att jag icke är rusthållare, och att jag derföre är fullkomligt ojäfvig att bedöma densamma.

Jag anser att det är billigt, att staten gör denna lilla uppoffring för att lätta rusthållarnes besvär icke så mycket för summans storlek som mera derföre, att de härigenom blifva befriade från en mängd olägenheter, som nu besvära dem, och som göra indelningsverket och rustningen förhatade. På samma gång blir det en absolut fördel för staten, att den får sjelf draga försorg om persedlarnes anskaffande.

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svärens.
(Forts.)

Här har sagts, att det endast är Kongl. Maj:t, som kan utreda en fråga, och att man derföre borde skicka denna sak till Kongl. Maj:t. Och en talare på elfsborgsbänken förklarade uttryckligen, att Kongl. Maj:t vore den ende, som kunde utreda densamma. Jag tycker, att man minst borde vänta det påståendet från honom; ty ännu tror jag icke att Kongl. Maj:t framkommit med något förslag af hvad namn det vara må, som han ansett vara fullt utredt.

En talare yttrade, att alla jordbrukets produkter samt trä och jern numera hafva ett betydligt ökad värde emot förr. Hvad kreatur beträffar, så medgifver jag, att de stigit i värde på senare åren, men hvad andra produkter åter angår, så har det varit förvånansvärdt låga pris å dem i många år, och hvad särskildt vidkommer artiklarne trä och jern, så har man icke spunnit silke på dem, utan tvärtom. Jag önskar bifall till Utskottets förslag med det tillägg dertill, som gjorts af Friherre von Kræmer.

Friherre Barnekow: Jag hade icke tänkt att taga till ordet i denna fråga, men jag har blifvit uppkallad af en talare på stockholmsbänken. Jag har använt påskhelgen till att göra några beräkningar angående rusthållningen, och jag kom dervid till andra siffror än den värde talaren på Stockholmsbänken. Då jag för någon tid sedan talade med honom i detta ämne och hörde honom vara af olika mening, sade jag till honom: »jag tror mig icke om att kunna öfvertyga er, men om jag får för eder räkning köpa en liten hemmansdel i Norra Skåne, så skall ni helt säkert komma att inse, att jag har rätt, och detta tror jag fortfarande.» Nu skall jag emellertid återgå till mina göromål under påskferierna.

Jag skaffade mig en rusthållsräkning från ett hemman och fann, att sedan karlen fått sin lön och hästen blifvit betald, så erlade detta hemmansnummer för ovissa besvär 1879 400 kronor, 1880 65 kronor, 1881 62 kronor, 1882 50 kronor och 1883 88 kronor. Följaktligen betalade detta hemman icke något enda af dessa år så litet som talaren på stockholmsbänken uppgaf. Om jag nu tager det taxeringsvärde 56,000 kronor, som samme talare uppgifvit, så betalade detta hemman i ovissa besvär:

1879	25	gänger	bevillningen,
1880	mellan 3 och 4	gänger	bevillningen,
1881	» 3 » 4	»	»
1882	3	gänger	bevillningen och
1883	5	gänger	bevillningen.

Detta sista år betalade detta hemman således i ovissa besvär lika mycket som en person, som har 8,800 kronors årlig inkomst, då nämnde hemman efter 5 procent endast gifver 2,800 kronor. Jag skall bedja att få erinra denna Kammare om, att då statskassan här om året råkade i brist, så fattade Riksdagen beslut om påläggande af tilläggsbevillning af 50 procent. Detta skedde i en tid, då staten var i be-

hof af penningar, och väckte det oaktadt ganska stor ovilja bland många af Riksdagens ledamöter, men här är icke fråga om 50, utan om 100 procent; tänk nu, mine herrar, om till Riksdagen inkom ett så lydande förslag: »Armén behöfver ökas och derfor föreslås, att en tilläggsbevillning påläggas med 100 procent.» Jag tviflar icke på, att det skulle finnas många, som med glädje betalade detta, ty de fingo derigenom tillfälle att på ett praktiskt sätt visa sin fosterlandskärlek. Men det kanske också skulle finnas andra, som icke sträckte sin fosterlandskärlek så långt. Jemför jag nu dessa olika beskattningar, så finner jag, att ett rusthåll nu får betala väl så mycket för ovissa besvär som hela bevillningen, under det att ett annat, hvars nummer är vakant, betalar ingenting.

Men, mine herrar, nu säger man vidare, denna ränta kan tagas i betraktande, när man köper hemmanet. Ja väl, om det vore en fix summa; men den kan icke fixeras. Den är beroende af om numret är vakant eller icke och många andra förhållanden, såsom t. ex. om rusthållaren antagit en karl, som är kompetent till militär. I sådant fall blir karlen kommenderad till en början 3 eller 4 månader i sänder, och sedan skall han till underbefälsskolan. Då skall allt vara rent och nytt, och dertill åtgår en eller tvåhundra procent af bevillningen. Och om man blott kunde slippa med penningar, så ginge det ändå an. Men sedan komma alla dessa obehag, och det var för att den ärade representanten på stockholmsbänken skulle råka ut för dem, som jag ville köpa honom det der lilla hemmanet i norra Skåne. Han påstod, att detta icke är något onus att tala om, så länge vi icke hafva något krig. Jag vågar då påstå, att vi litet emellanåt hafva en sorts kommanderingar, som påminna oss starkt om krig. Vi hafva nemligen någonting, som kallas för ådermöten, eller hästbesigtningar. Då kommer karlen hem och säger: »nu skall jag ha hästen.» Hästen har vid den tiden på året gått på bete och är till följd deraf slapp, men karlen är lifvad att träffa tillsammans med kamrater. Då jag tjente vid skånska dragonerna, brukade truppen sjunga en visa, så lydande:

»Dragonen är så stolt,
när han får uniformen på.
Han rider tusen volter,
me'ns bonden rider två.»

Ja, han rider ibland vid det omtalade mötet så många volter — att han kommer hem med sönderrifven uniform och med hästen ihjelleriden på vägen. Detta har hänt i min hembygd. Sådant der är ganska obehagligt och kostar många procent af bevillningen. Jag vill härmed icke klandra befälet. Jag har sjelf tjenstgjort vid vår indelta armé, och min öfvertygelse är, att det gör sin skyldighet, och att en gång så väl befäl, som trupp, om det behöfs, skola försvara fäderneslandet så godt de förmå. Men det är institutionen, som jag klandrar. Det är den, som jag anser vara otjenlig och blifva det mer och mer för hvarje år. Jag vill blott anföra ett exempel på detta. Med de

*Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.
(Forts.)*

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.
(Forts.)

fordringar, som nu för tiden uppställas på en kavallerihäst, skall denne fodras och skötas på ett helt annat sätt, än hvad en landtbrukare i allmänhet har idé om. Han kan icke sköta en häst så som en kavallerihäst skall skötas, ty han använder den till andra ändamål, än hvartill den är afsedd, och detta gör, att hästen blifver mer eller mindre obrukbar. Indelningsverket har möjligen varit bra och lämpligt för vårt land, men jag går så långt, att jag vågar påstå, att numera är denna institution för vårt land förderflig; ty hade vi icke egt denna institution, så skulle vi nu haft ett försvar, ordnad i öfverensstämmelse med nutidens fordringar. Men nu få vi det ej så lätt, ty man kan icke förena sig om att sätta något annat i stället. Detta indelningsverk har inplantat den idén hos litet hvar, att när jag betalar min karl, så är jag fri från skyldigheten att sjelf gå i fält, då fäderneslandet är i fara. Nu skall jag fråga: kan man bryta stafven öfver dessa jordbrukare, som anse sig för landets försvar betala tillräckligt och så mycket som deras tillgångar medgifva? Hvad begära de? De begära icke annat, än att, om fäderneslandet kräfver större utgifter för förbättring af dess försvar, dessa utgifter skola fördelas jemnare och på andra skattskyldige tillika. Om så sker, så tror jag att de skola vara villige att medverka dertill. Om en häst har för tungt lass, så hjälper det icke, att jag piskar honom, utan antingen skall jag lätta bördan eller också sätta en häst till som hjälper honom att draga upp lasset.

Grefve Mörner: För så vidt det kan vara riktigt att i fråga om statens utgifter man ordnar saken på det sätt, att derigenom skördas de största möjliga förmåner för samhället, på samma gång som kostnaderna göras så litet betungande som möjligt, och man genom en åtgärd, sådan som den nu föreslagna, skulle kunna åstadkomma samma resultat för billigare kostnad, så kan jag icke neka till, att det vore skäl att gå in på att öfverflytta anskaffandet af dessa persedlar från rusthållarne på staten, och för min del må jag erkänna, att jag anser, att samhället, i fråga om sättet för dessa utgifters utgående, skulle vinna genom en förändring. Men på samma gång jag det tror, kan jag icke stillatigande åhöra och fördraga allt hvad här blifvit sagdt i fråga om förhållandet mellan rust- och rotehåll, å ena, samt grundskatterna å andra sidan, ty jag finner de åsigter, som i detta afseende utvecklats, vara i hög grad felaktiga och icke böra släppas fram utan att bemötas. Jag skall försöka att vara så kortfattad som möjligt.

Först måste jag kasta en blick på Utskottets betänkande. Der finner jag, att Utskottet ansett, att rustnings- och roteringsbesväret skulle till sin kamerala natur vara väsentligen lika med grundskatterna. Detta måste jag till en början aldeles bestrida. Såsom jag i går tog mig friheten säga och i dag tyvärr måste återupprepa, kom roteringen i stället för utskrifningen och invercade alldeles icke på grundskatterna; och hvad rustningen beträffar, så är den ingalunda någon skatt,

ty, såsom jag redan förut nämnt, bildades rusthållet af Karl XI hufvudsakligen på grund af de till kronan indragna hemmanen. I afseende å dessa hemman upprättades inga kontrakt, utan med den eganderätt, kronan till dem egde, förklarades helt enkelt, att den, som innehade ett sådant hemman, skulle ombesörja rustningen och blifva rusthållare. Något afseende fästes icke vid den gamla räntan, utan efter uppskattning, grundad på undersökning, beräknades en rusthållsränta, och med afseende dertill beviljades sedan augmentsräntor, der så nödigt ansågs. Bästa beviset derpå att med den egentliga grundskatten sammanhang icke eger rum eller att rustningen icke är derpå grundad, om äfven samma skatt fått till utgörande bortgå, är, att det finnes icke så få *berustade säterier*. Hvad menas dermed? Säterierna skulle ju ingen ränta hafva. Jo, dessa berustade säterier voro helt enkelt till kronan indragna, säterihemman, hvilka Karl XI när han utlemnade dem till enskilde, tyckte gerna kunde få behålla säterifriheterna i öfrigt, ehuru han tillika förklarade, att de skulle blifva rusthåll och att de enskilda personer, till hvilka de öfverlemnades, skulle för dem hålla häst och karl. Jag bestrider alldeles jmförelsegrunden mellan grundskatterna samt rustningen och roteringen. De äro två hvar för sig bestående, från hvarandra alldeles skilda saker.

Man har fäst sig vid, att år 1858 roteringen fick sig beklädnadsskyldigheten efterskänkt, under det att rustningen icke fick någon motsvarande lättnad. Men en sådan lättnad behöfves icke för rustningen. Vid roteringen utgår grundräntan såsom förut. Vid rustningen är hela utgiften beräknad i den särskilda rustningsräntor, hvarefter gården är uppskattad. Den lindring, roteringen erhö, var endast en eftergift, som staten gjorde, och som icke invercade på grundskatterna och ännu mindre var jmförlig med rustningen.

Man har vidare sagt, att denna skyldighet skulle för rusthållarne medföra så många trakasserier och obehag. Jag medgifver att det kan vara möjligt. Men för min del får jag säga att, ehuru jag också eger roterade gårdar, jag vid fullgörandet af beklädnadsskyldigheten, den tid sådant för roteringen egde rum, förmärkt ganska litet obehag deraf.

Vidare har det sagts, att det skulle ligga i rusthållarens intresse att anskaffa däligt folk i stället för dugligt. Det måste jag helt och hållet bestrida, ehuru jag medgifver, att besynnerliga förhållanden der vid lag kunna uppkomma. Vid en egendom, som jag eger i Södermanland, ombesörjde rotarne under en tid icke rekryteringen sjelfva, utan öfverlemnade den åt kompanibefälet. Sorgligt att säga, fingo vi vid denna dock temligen aflägsna tid verkligen mest dåliga karlar; men sedan öfvertogo vi rekryteringen sjelfva och hafva det nu vida bättre. Att de karlar, som af kompanibefälet anskaffades, icke voro så dugliga, berodde väl på en tillfällighet och var att anse såsom ett undantag. Jag vill icke kasta någon skugga på befälet; men den, som i detta fall ombesörjde rekryteringen, och som numera är död, var visserligen en gammal förständig jordbrukare, men sannolikt icke mer

*Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.*
(Forts.)

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.
(Forts.)

militär än jag sjelf. Jag hade sjelf en korporal, som var en utmärkt bra karl, som skötte sig väl, och jag fann mig alls icke illa deraf. Jag föreställer mig således, att det bör ligga i hvars och ens intresse att skaffa så dugliga karlar som möjligt, ty äro de underhaltiga, förorsaka de endast missnöje och besvär af mångahanda slag. Säkert är, att döma af den erfarenhet jag i detta afseende haft, att ju bättre och dugligare karlarne äro, desto förmånligare är det för jordegaren.

I sjelfva saken har jag för öfrigt icke något mera att säga, än jag sagt förut. Utgången kommer att visa, hvilken åsigt Kammarrens flertal omfattar.

Herr Björnstjerna: Jag begärde ordet, när jag hörde, att min ärade vän på nerikesbänken, som sjelf, om jag icke missminner mig, var ledamot af 1867 års komité, icke gjort för sig klart, hvad som menas med augmentsränta, och hvad denna ränta i sjelfva verket är. Jag sökte i början af mitt förra anförande ådagalägga, hvad dermed menades, men måtte icke hafva lyckats i mitt försök. Han upplyste nemligen, huru olika augmentsräntan är i olika delar af landet, och framhöll detta såsom en orättvisa. I vissa delar af riket, sade han, kunde augmentsräntan uppgå till ett par hundra kronor, men i Skåne till endast två kronor, hvilket enligt hans åsigt påtagligen innebure en orättvisa. Men denna olikhet i räntans belopp beror just derpå, att de skånska hemmanen voro så goda, och att det endast var skillnaden mellan den ränta, hemmanet var skyldigt utgöra, och den kostnad, rustningen ansågs medföra, som utgick såsom augmentsränta. Då mina ord synas icke hafva varit tillräckligt tydliga, ber jag att få läsa upp en liten bit ur den skrift, som jag förut omnämnt, och som torde göra saken klar för en och hvar. I denna skrift heter det nemligen: »Rusthållsinstitutionen har hela den rättsliga karakteren af ett privatkontrakt mellan rusthållaren och kronan: å ena sidan en förbindelse att utgöra en viss prestation (rustningen), å andra sidan den motsvarande skyldigheten att härför lemna viss betingad ersättning. Det är ju nemligen allmänt känt, att kronan för rustningens utgörande beviljat rusthållaren betalning, utgående i kronans hemmansräntor. Till denna ersättning har nu först och främst anvisats rusthålllets egen ränta (som således efterskänkts), så långt den räckte, men när den, såsom vanligen i det öfra Sverige varit fallet, icke uppgått till ersättningssumman, har såsom fyllnad blifvit åt rusthållen tilldelad ränta från andra hemman, hvilken ock fortfarande af rusthållarne uppbäres under namn af augmentsränta. Den ränteersättning, som sålunda blifvit rusthållaren för rustningsbesväret tillerkänd, är ganska betydlig. Redan af hvarje kameralistisk handbok kan hemtas den upplysning, att den uppgått till 60—80 daler — — i enstaka, ej få fall långt öfver medelbeloppet, vid Östgöta regemente t. ex. ända upp mot 90 daler och derutöfver. — — — Räntan var till sin hufvuddel hemma-

nen påförd icke i penningar (daler smt) utan i så kallade räntepersedlar, hvilka dels utgjordes in natura, dels löstes efter markegång.»

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.
(Forts.)

Det är således alldeles tydligt, att det var med hemmanets hela ränta, jemte det större eller mindre tillägg dertill, som rusthållaren erhöi i augmentsränta, som rustningen skulle uppehållas.

En talare på kristianstadsbänken, Friherre Barnekow, uppdrog några mörka skildringar af rustningstungan, sedd från rusthållarnes sida, och uppläste en förteckning på åtskilliga kostnader, som en rusthållare måste underkasta sig, sedan kostnaden för karlen blifvit betald. Jag sökte just framhålla, och Utskottet har äfven särskildt påpekat att kostnaden för karlen *icke* ingår i rustningskostnaden, så att man först måste afdraga, hvad karlen kostar för att kunna beräkna, huru vida rustningsbidraget är tillräckligt eller icke. I den beräkning, jag nyss gjorde, anslog jag kostnaden för karlen till 150 kronor. Detta är afdraget för roteringen. Hvad som går öfver de 150 kronorna, blifver rustningen; och räcker icke rustningsbidraget till det, så har rusthållaren fått för litet. Det kan ju hända, till följd af tillfälliga omständigheter, såsom anskaffandet af remont, att han får betala mera det ena året, men då får han i stället betala mindre det andra.

Grefve Mörner har fullkomligt rätt i hvad han anförde i fråga om de berustade säterierna, hvilka naturligtvis ej hade någon ränta att erlægga till kronan, från hvilken de befriats mot utgörande af rustning, men dessa säterier voro indragna till kronan och således dess egendom. Rusthållarneingo eganderätt till dem, mot vilkor att fullgöra rusttjensten, och äro fortfarande utsatte för möjligheten att gå förlostige eganderätten, om rustningen upphör.

Friherre Barnekow framhöi de af honom anförda olägenheterna vid rustningens utgörande såsom en principiell brist hos indelningsverket. Det må nu så vara; men det är nu icke fråga om att upphäfvast indelningsverket, utan om att göra rättvisa åt rusthållarne; och det kan icke visas, att deras prestationer i allmänhet gå utöfver den ränta, de af kronan åtnjuta. Äfven jag skulle vara villig lemna ersättning, om det erfordrades, åt några särskildt svaga hemman, såsom förut många gånger skett. Men derför att ett eller annat hemman i Norra Skåne kan behöfvast ett sådant understöd, är det väl icke skäl att göra en allmän afskrifning för alla rusthåll i landet, äfven för sådana, som hafva en mycket större ränta än rustningen påkallar.

Man vill, att kronan skall öfvertaga nu ifrågavarande besvär för en summa af 150,000 kronor, hvilka skulle utgå såsom reservationsanslag, icke såsom förslagsanslag. Utskottet sjelft beräknar likväl kostnaderna till 182,000 kronor, men anser, att underhållet skulle kunna ställa sig billigare för staten än för rusthållarne. Detta vågar jag emellertid helt och hållet bestrida. Jag är fullt öfvertygad om, att det tvärt om skall blifva dyrare för staten, än det hittills varit för rusthållarne. Hvad först de större beställningarna angår, så göras dessa redan nu gemensamt för hvarje regemente eller squadron, och

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svärens.
(Forts.)

vid deras verkställande utse rusthållarne sjelfva sina ombud, hvilka nog se till, att beställningarna göras till så billigt som möjligt, så att kronan icke lär kunna få dem till lägre pris. De mindre reparationerna deremot komma att blifva ofantligt mycket kostsamare för kronan. När regementet kommer hem efter slutadt möte, finnes t. ex. väl knappast någon sadelmundering, på hvilken icke något är att jenka och laga. Sådana småsaker kunna nu rusthållarne verkställa sjelfva hemma utan någon synnerlig kostnad; men om staten skall öfvertaga bestyret härmed, huru skall det gå till? Skall kronan anmoda rusthållarne att benäget insända alla dessa sadelmunderingar till sadelmakaren i städerna mot skjutsersättning för deras ditsändande och afhemtande? Eller skola sadelmakarne skickas omkring till hvarje rusthåll, och kronan betala för deras föda och uppehälle hos rusthållarne? Alla dessa småpersedlar — en skjorta, som behöfver lappas, eller ett par strumpor, som behöfva stoppas — skola de samlas ihop af kronan för att lappas och stoppas genom dess försorg? Jag föreställer mig, att detta kommer att blifva ganska dyrt, och att utan tvifvel det anslag, man för ändamålet nu vill bevilja, är otillräckligt.

Jag motsätter mig visst icke, att rusthållarne frigöras från dessa ovissa besvär, som drabba så ojemnt; men detta kan ju ske på det lättaste sätt, såsom Kongl. Maj:t en gång föreslagit och försökt genomföra, nemligen då rusthållarne erbjödos aflösa denna börda mot en afgift af 50 kronor om året. Rusthållarne ville icke gå in på att erlægga denna afgift af 50 kronor årligen. Om afgiften nedsattes till 40 kronor om året, vore det, efter hvad jag tror, en ganska god affär för rusthållarne, och de vore då befriade från alla de trakasserier och besvär, öfver hvilka de nu klaga. Men att till fördel för rusthållarne helt enkelt afskrifva detta besvär, kan jag icke gå in på, lika litet som jag vill vara med om andra afskrifningar.

Man har sagt, att en sådan åtgärd skulle väcka allmän belåtenhet. Ja, hos rusthållarne! Men hos rothållarne? Jag är öfvertygad om, att följden blefve precis densamma som af kronans öfvertagande utan ersättning af rothållarnes beklädnadsskyldighet. Liksom nu rusthållarne, skola, om denna nedsättning beviljas, rothållarne komma och säga: »Rusthållarne hafva fått så och så många kronor om året till skänks. Nu vilja vi också hafva en motsvarande present.»

En talare nämnde, att en så liten kostnad, som det nu vore fråga om, borde man väl kunna åtaga sig. Den är af Utskottet föreslagen till 150,000 kronor, men är beräknad till 182,000 kronor och kommer kanske i sjelfva verket att gå till mycket högre belopp. Det är sant, att detta i allt fall icke är en så synnerligen storartad summa. Men då det var fråga om Karlsborgs fästningsbyggnad, då afprutades utan vidare 100,000 kronor. Detta var en ännu mindre utgift och af väsentlig vigt för vårt försvar, men den ville icke Riksdagen bevilja, emedan den ansågs vara för stor. Hvarför skall man då här

bevilja ett så stort belopp för att tillfredsställa en klass, som alldeles icke är berättigad att erhålla en sådan present?

Friherre Barnekow önskade, att jag skulle ega en berustad hemmansdel i Skåne. Ja, hvem skulle önska det mer än jag sjelf? Men skulle jag köpa en sådan hemmansdel, så skulle jag nog bjuda till att vara lika slipad som skåningarne och tillse hvilka onera, som hvilade på egendomen, och draga af deras belopp på köpeskillingen.

Såsom jag förut nämnt, instämmer jag i det förslag, som af Herr Abelin framstälts, hvarigenom rusthållarne just skulle vinna lättnad från dessa ojemna bördor och trakasserier, om hvilka här så mycket talats. Jag yrkar bifall till Herr Abelius förslag.

Herr Forssell, Hans: Jag skall icke besvära Kammaren med att ingå i någon närmare utredning af denna fråga, hvilken af de sakkunnige blifvit så vidlyftigt behandlad. Jag vill blott fästa uppmärksamheten derå, att det å ena sidan gäller om en ytterst ringa statsutgift, å andra sidan om lindrande af ett besvär, hvilket ostridigt utgör ett af indelningsverkets allra retsamaste obehag. Man kan här genom mycket små medel åstadkomma en ganska betydande effekt. Man kan lugna och mildra den hetsiga stämning, som förrycker behandlingen af de stora frågor, hvilka nu så länge varit under Riksdagens pröfning. — Jag förstår mycket väl, att afslag skall yrkas af dem, som orubbligt fasthålla, att man icke bör eftergifva det allra ringaste af det, som kan visas vara rusthållarnes lagliga skyldigheter; och det är ju ofantligt lätt att ur den väldiga bråten af lagar och författningar i detta ämne tydligt uppvisa, att det här är fråga om en laglig skyldighets eftergifvande. — Jag förstår också mycket väl, att afslag skall yrkas af dem, hvilka tänka: Ju galnare, desto bättre, ju hetsigare stämningen varder, desto större utsigt hafva vi att med dess tillhjälp en gång vinna ett efterlängtadt mål. De föreställa sig att, ju starkare man spänner strängen, desto snabbare och säkrare skall pilen skjuta från bågen; men de besinna icke, de hafva redan glömt bort att man kan spänna strängen så stark, att den brister — såsom den brast i fjor.

För min del hyser jag den öfvertygelse, att de stora frågorna icke förlora derpå, att man behandlar dem med kallt hufvud och lugna nerver, och vill därför rösta för allt som kan nedstämna affekterna. Jag kommer således att rösta för Utskottets förslag, men med den modifikation, som är föreslagen af Friherre von Kræmer och hvilken fullkomligt öfverensstämmer med Andra Kammarens fattade beslut i fråga om sista passus af 2:a punkten, nemligen det tillägg, som afses att göra lättnadens inträdande och afgiftens påläggande, hvad det berustade infanteriet beträffar, beroende af rusthållarnes eget medgifvande. — Deremot anser jag det icke vara alldeles nödvändigt att vidtaga den af Kammarrådet Anderson föreslagna förändringen eller att höja anslagets belopp från 150,000 kronor till 180,000 kronor; icke därför att jag vill förneka möjligheten af att utgiften i verkligheten kan blifva

*Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svärens.*
(Forts.)

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svärens.
(Forts.)

större än det beviljade anslaget, men därför att jag är alldeles viss på, att denna lilla svårighet får en mycket lätt lösning, derigenom att Kongl. Maj:t, efter vunnen erfarenhet, underrättar Riksdagen, att anslaget är öfverskridet med ett så och så stort belopp, hvilket naturligtvis af Riksdagen betalas, samt sedermera begär ökning af anslaget med erforderligt belopp. — Icke heller kan jag finna det alldeles nödvändigt att förändra siffran 40 kronor till 20 kronor, såsom en reservant från denna Kammare föreslagit; icke därför att jag förnekar, att de af honom påpekade olägenheterna kunna uppstå vid mer än ett berustadt infanteriregemente — att nemligen afgiftens belopp kan vara högre än den nu utgående kostnaden och att således regleringen icke kommer att verkställas, emedan rusthållaren icke vill gå in på upp-görelsen — men därför att jag anser att, om och när en sådan följd af beslut framträder, ingenting är lättare än att till en kommande Riksdag göra framställning derom att, till vinnande af likhet inom hela riket, den i fråga varande afgiften måtte nedsättas.

Jag lägger en viss vikt på att i detta förslag icke några andra förändringar må vidtagas än de, som äro oundgängligen nödvändiga, emedan det är angeläget att åvägabringa all olikhet i *sak* mellan Kamrarnes beslut, hvilken skulle framkalla sträfvynden att göra äfven dessa beslut till föremål för gemensam votering och inveckla den situation, i hvilken Första Kammaren kommer att befinna sig om en vecka, när frågan om de gemensamma voteringarne i punkterna 1 och 2 kommer att föredragas för denna Kammare.

Deremot kan jag för min del icke förorda, att beslutet får den form, hvori det från Utskottet kommit. Det är först och främst af *verklig vikt* att i dessa frågor tydligt visa, att beslut om rubbning af knektkontrakten är en fråga för sig, som skall *föregå* och utgöra *vilkor* för beslut om anslags beviljande. Det är vidare ostridigt att i frågor om rubbning af indelningsverkets kontrakt Riksdagen, enligt 80 § Regeringsformen, icke eger ensam beslutanderätt. Det är visserligen sant att, vare sig beslutet affattas så, att »Riksdagen beslutar» eller »Riksdagen för sin del beslutar» den ifrågavarande förändringen, dermed ingenting är afgjort i den konstitutionella frågan, och det kan därför synas likgiltigt, huru vida den ena eller den andra frasen begagnas. En tillfällig förändring i Riksdagens uttryckssätt kan naturligtvis icke tillintetgöra betydelsen af ett gifvet grundlagsstadgande eller i något hänseende minska Kongl. Maj:ts rätt. Men jag föreställer mig, att det tillkommer Första Kammaren att för sin del vidhålla en häfdvunnet och riktigt uttryckssätt och således här gifva beslutet den form, det bör hafva för att vara fullt parlamentariskt passande. Jag vågar därför hemställa, det beslutet måtte (i 2:a och 3:e punkterna) erhålla följande lydelse:

2:o) att Riksdagen måtte för sin del besluta, att statsverket från och med år 1885 må öfvertaga den rusthållarne vid ej mindre det berustade kavalleriet än äfven det berustade infanteriet åliggande skyl-

dighet att anskaffa och underhålla beklädnads-, bevärnings-, remtygssamt häst- och sadelmunderingspersedlar, under vilkor att staten samtidigt erhåller fri dispositionsrätt till i bruk varande, af rusthållarne anskaffade, motsvarande persedlar; att den rusthållarne beredda lindring kommer att fortfara endast så länge ett det upphörda åliggandet motsvarande statsanslag af Riksdagen anvisas; samt att, hvad det berustade infanteriet beträffar, såsom vilkor för statens öfvertagande af den detta infanteri åliggande ofvan nämnda skyldighet, bestämmes, att rusthållarne ingå på att erlægga en årlig ersättning för besvärets upphörande af 40 kronor af hvarje rusthållsnummer, hvilken må af Kongl. Maj:t för det med besväret afsedda ändamål disponeras;

samt att Riksdagen, till bestridande af härför erforderliga utgifter, å ordinarie stat under fjerde hufvudtiteln uppför ett reservationsanslag å 150,000 kronor;

3:o) att Riksdagen måtte för sin del besluta, att statsverket från och med år 1885 må öfvertaga den rust- och rotehållarne vid båtsmanshållet åliggande skyldighet att anskaffa och underhålla de till båtsmansbeklädnaden hörande s. k. småpersedlarne samt kappsäcken, under vilkor att staten samtidigt erhåller fri dispositionsrätt till i bruk varande, af rust- eller rotehållarne anskaffade motsvarande persedlar, och att den rust- och rotehållarne beredda lindring kommer att fortfara endast så länge ett det upphörda åliggandet motsvarande statsanslag af Riksdagen anvisas;

samt att Riksdagen, till bestridande af härför erforderliga utgifter å ordinarie stat under femte hufvudtiteln uppför ett reservationsanslag å 40,000 kronor;

äfvensom att Riksdagen måtte för sin del besluta, att den för rusthåll inom Blekinge län och Södra Möre härad af Kalmar län, hvilka på grund af Kongl. brefvet den 10 Maj 1872 äro eller blifva vakanta, utgående årliga vakansafgift må från och med år 1885 med en tiondel minskas.

Herr Casparsson: Den ärade talaren på elfsborgsbänken förevitade, och med fullt skäl, Stats-Utskottet, att det icke intagit orden »för sin del». Från den anklagelsen kan jag fritaga mig, ty jag har i min reservation intagit dessa ord. Jag anser således hans anmärkning vara fullt riktig. Han uppmanade äfven ledamöterna från denna Kammare att i dylika frågor »upplysa» ledamöterna från Andra Kammaren. Jag önskar, att han måtte få plats i Stats-Utskottet, för att sättas i tillfälle att utöfva denna pedagogiska verksamhet; han skulle då snart finna, att saken icke är så lätt.

En talare på kristianstadsbänken talade om »kriget vid ådermötena» och beskref, huruledes karlarne kommo hem med ihjelridna hästar och sönderrifna kläder. Jag har sjelf hört omtalas liknande händelser från Skåne och är öfvertygad om, att förhållandena der äro värre än uppe i landet. I den provins, jag tillhör, hafva vi äfven

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.
(Forts.)

Angående
rustnings- och
voteringsbe-
svären.
(Forts.)

ryttare, men der hör man icke sådana saker. I Skåne hafva de icke bostäder och känna sig derfor må hända mera *lössläppta*. Hos oss hafva de bostäder och rusthållarne hafva dem derigenom bättre i händer. Möjligt är att de skånska knektarne i krig kunna vara bättre. Men hvad lifregementet beträffar, är dess krigshistoria så vacker, att jag icke tror att något kavalleriregemente har något dermed jemförligt att uppvisa.

Hvad sjelfva saken beträffar, skall jag yttra mig mycket kort. Jag har alltid varit med om och kommer att vara med om hvad som kan undanrödja det berättigade missnöjet med indelningsverkv. Jag har varit med om, då man fick höra den afskyvärda taktik framställas, att man skulle göra indelningsverket så förhatligt som möjligt. Betydelsefullt är verkligen, att motionerna framkommit från det håll, derifrån de kommit, från den fraktion inom Riksdagen, som visat sig vara mest fiendtlig mot de bestående förhållandena. Jag är beredd att mottaga den utsträckt handen och besvara inbjudningen, ty jag tror att det lärer till gagn för den sak, jag önskar befrämja.

Jag har reserverat mig mot den siffra, 40 kronor, Utskottet föreslagit att rusthållarne vid det afsutna kavalleriet skulle betala. Denna siffra har visserligen vitsord, ty den är tagen ur den s. k. lindringskomiténs betänkande, men jag tror att den är för hög. Jag har talat vid en ledamot i Andra Kammaren, som i några och 20 år varit rusthållarefullmäktig vid Vestgöta regemente, och han uppgaf, att kostnaden för beklädnaden i medeltal uppgick till 8 kronor; deri dock icke inbegripen kostnaden för skjortor, strumpor och skor. Jag har hört omnämnas en uppgift från chefen från Smålands grenadierbataljon, enligt hvilken uträkning kostnaden för dessa besvär utgjorde i medeltal omkring 20 kronor. Jag har talat vid en f. d. regements-officer vid lifregementets grenadiercorps, hvilken tjänat der i 30 å 40 år, och han sade bestämdt att 40 kronor var för högt. Samma upplysning har inom Utskottet lemnats om förhållandena vid andra lifgrenadier-regementet. Jag är således fullt öfvertygad om, att denna siffra är för hög och har därför föreslagit siffran till 20 kronor, såsom ett lämpligt medeltal. Vill man saken, anser man ur statens synpunkt nyttigt att den öfvertager hela anskaffningen, måste man välja medlen och icke taga en siffra, som kanske ingen går in på. Jag vill tillägga, att skulle staten öfvertaga denna anskaffning för det beridna rusthållet, men rusthållarne vid de afsuttna regementena skulle, genom att man uppställer för stränga vilkor, neka att ingå på en uppgörelse, uppstår den abnormiteten, att staten öfvertager anskaffningen för hela armén minus 2,500 eller 3,000 nummer vid det afsuttna kavalleriet, något som jag anser vara olämpligt.

Här har en föregående talare, i hvars anförande jag för öfrigt till alla delar instämmer, sagt, att man borde undvika att framkalla frågan om gemensam votering i denna sak. Denna fråga har jag också beaktat, och anledningen, hvarför jag i min reservation föreslagit

att öfvertagandet skulle ske 1886, har just varit den att undvika votering. Som saken nu står, kan man icke undvika, att denna fråga framkommer i alla fall, och jag tror icke, att man skulle riskera mycket i denna nu förevarande frågan, ty om Första Kammaren formulerade billigare villkor för rust- och rotehållare än Andra Kammaren, tror jag nog, att sistnämnde Kammare skulle antaga dem eller också medgifva en sammanjemkning. En annan eventualitet kan jag icke tänka mig. Representanterna i Andra Kammaren äro nog försigtigare än så. Jag tror således, att det icke i detta hänseende skulle uppstå några svårigheter, om denna Kammare skulle fatta ett beslut mera öfverensstämmande med det mål, man vill vinna.

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.
(Forts.)

Jag ber att få instämma i det af Herr Forssell nyss framställda förslaget, med den skilnad att »40 kronor» ändras till »20 kronor» och att således såsom en följd häraf summan blir den, som af Herr Anderson föreslagits eller 180,000 kronor.

Friherre Barnekow: Jag skall endast med några ord bemöta talaren på stockholmsbänken. Han sade, att han ville åstadkomma rättvisa åt rusthållarne och så tillade han, att karlen vid rusthållet svarar mot karlen vid rotehållet, men rotehållet har ju sin minskning af kronan, kan det då kallas för rättvisa att ej vilja gifva rusthållaren samma förmåner? Den talaren, som hade ordet näst för mig, yttrade »att truppen i Skåne, möjligen vore bättre i krig än truppen här uppe.» Nu är fallet i Skåne att truppen i allmänhet ej har torp, men det är väl egentligen för krigets skull som vi hålla en armé.

Herr Andersson Albert: Såsom jag i mitt föregående anförande antydde, anser jag Utskottets förslag till formen icke tillfredsställande, och sedan Herr Forssell nu framställt ett annat förslag, anhåller jag att få afstå från mitt förra yrkande och förenar mig i Herr Forssells förslag, allenast med den skilnad, att — ehuru jag erkänner, att frågan om anslagets belopp på de af honom anförda skäl icke är af så stor vikt — jag fortfarande finner mig öfvertygad om, att ett anslag af 180,000 kronor erfordras för denna skyldighets öfvertagande. Jag anhåller, som sagdt, att få frångå mitt förra yrkande och ansluta mig till Herr Forssells förslag, med den skilnad att summan i punkt 2:o) bestämmas till 180,000 kronor.

Herr Wallenberg: En ärad talare har sagt, att det är för kriget och icke för freden, vi besluta öfver sådana ämnen som dessa. Jag tror att det är raka motsatsen. Det är för freden, den inbördes freden vid behandlingen af allmänna angelägenheter, som man beslutar något i den vägen. Någon annan anledning finnes *icke*.

Det är besynnerligt, då man säger »kronan skall öfvertaga det» eller »kronan skall göra det», att man icke gör sig reda för hvad kronan är. Det är icke någon obefintlig storhet, som man kan på-

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.
(Forts.)

lägga hvilken tunga som helst. Den som talade om att kronan skall öfvertaga en skattskyldigs åligganden, skulle uttrycka sig rättare, om han hölle sig till det gamla uttrycket, som vid dessa striders början mycket användes, »att på *andra samhällsklasser* fördela jordbrukets tunga».

Det är det rätta uttrycket. Man kan icke fritagas från en skyldighet, om man icke visat, att behovet upphört. Erkänner man att behovet finnes kvar och fortfarande bör tillgodoses, och flyttas skyldigheten från en samhällsklass på »*kronan*», är det detsamma, som att på *andra samhällsklasser* fördela denna börda. Här måste nu medgifvas, att det icke är någon obetydlighet. Det gäller 220,000 kronor om året. Det är annuiteter på ett kapital af 4,000,000 kronor. Jag skulle gifvet, för min del, varit med om dessa lindringar, som icke äro annat än eftergifter, om icke det besynnerliga inträffade, att när lagstiftningsfrågan rörande industri och handel bringas under Riksdagens ompröfning, respektive jordegare alltid vore döfva. De vilja icke biträda några försök att få en tidsenlig lagstiftning. »Det behöfves icke», svarar man, och så får det gå, som det är.

Det är det korta innehållet af denna strid, och jag är verkligen bland dem, som beklaga den ofantliga olägenheten, i stort sedt, att stå stilla i utvecklingen och ligga under i täflan med andra nationer, och som därför tycker, att man bör egna någon mera uppmärksamhet åt dessa »*andra samhällsklasser*» än Riksdagen gör. Förr än denna stora samhällsklass, som nu strider för att få ökade inkomster, lyssnar till de framställningar, som göras för att åt handel och industri bereda en förbättrad lagstiftning och derigenom en gynsamare ställning, kan jag, för min del, icke vara med om att lägga någon ytterligare skatt och tunga på »*kronan*». Jag biträder Herr Abelins förslag bland annat af det skäl, som jag äfven uttalade, då frågan om 10 procent afskrifning af grundskatterna förevar, att ett sådant förslag som det föreliggande borde komma från regeringen. I Herr Abelins förslag finnes en strof som tilltalar mig. Det heter der: »— på de grunder, som Kongl. Maj:t bestämmer —.» Längre vill jag icke gå. Man bör gå varsamt till väga.

Herr Montgomery-Cederhielm: Jag anhåller att få frånträda mitt förra yrkande och förenar mig med Herr Forsell.

Herr Björnstjerna: Jag ber om ursäkt, men det är en punkt i förslaget, som aldeles icke blifvit diskuterad. Det är sista momentet af punkten 3:o) som säger:

»— den för rusthåll inom Blekinge län och Södra Møre härad af Kalmar län, hvilka på grund af Kongl. brefvet den 10 Maj 1872 äro eller blifva vakanta, utgående årliga vakansafgift må från och med år 1885 med en tiondedel minskas.»

Med anledning af denna punkt yttrade Friherre Stackelberg i Andra Kammaren, då ärendet der förevar:

»Jag har ansett min skyldighet vara att fästa Kammarens uppmärksamhet på en omständighet, som må hända blifvit förbisedd af Stats-Utskottet, ehuru det ju äfven kan hända, att jag missförstått Utskottets betänkande. I den föredragna punktens sista stycke föreslår nemligen Stats-Utskottet, att »den för rusthåll inom Blekinge län och Södra Møre härad af Kalmar län, hvilka på grund af Kongl. brefvet den 10 Maj 1872 äro eller blifva vakanta, utgående årliga vakansafgift må från och med år 1885 med en tiondedel minskas». Emellertid har Riksdagen förut vid behandlingen af femte hufvudtiteln medgifvit, att dessa vakansafgifter få användas för genomförande af löne-regleringen vid flottan. Vakansafgifterna beräknas för närvarande att uppgå till omkring 112,500 kronor, hvaraf sålunda 10 procent utgör mellan 11,000 och 12,000 kronor. Nu är väl möjligt, att, såsom man sagt mig, dessa 11,000 eller 12,000 kronor inbegripas i och äro att påräkna af de 75,000 kronor, som i första punkten blifvit anvisade till lättnader i rustnings- och roteringsbördan; men jag måste bekänna, att jag alls icke kan sluta dertill af Utskottets förslag. Det är möjligt, att så är. Skulle så icke vara, är det emellertid icke värre, än att Utskottet, såsom det lofvat i sitt utlåtande angående regleringen af utgifterna under femte hufvudtiteln, framdeles under Riksdagens lopp föreslår den rättelse och jemkning i femte hufvudtitelns anslag, hvar till Riksdagens beslut i denna nu föreliggande fråga kan föranleda. Jag har, såsom sagdt, velat fästa uppmärksamhet härå till Stats-Utskottets öfvervägande, på det att brist icke måtte uppstå i de för genomförande af flottans löne reglering påräknade medel.

Derpå svarade Herr Nils Petersson, att detta belopp var inbegripet i de 75,000 kronorna. Men den af Friherre Stackelberg omnämnda punkten har Kammaren afslagit, så att de 75,000 kronorna icke finnas att tillgå. Beslutar nu kammaren en indragning af dessa 10 procent, så har Kammaren nedsatt anslaget till löne reglering för flottan med 12,000 kronor. På grund häraf nödgas jag yrka afslag på mom. 3:o).

Herr von Baumgarten: Jag afstår från mitt förra yrkande och förenar mig i Herr Forssells förslag, men med vidhållande af den utaf Herr Casparsson föreslagna förändring deri.

Herr Forssell, Hans: Jag ber blott, i anledning af hvad nyss blifvit yttradt, att få påpeka, att efter den formulering, jag tagit mig friheten föreslå, skulle Riksdagen endast besluta »för sin del» äfven i denna punkt, och således skall det ju stå Kongl. Maj:t fullkomligt fritt att afgöra, huru vida den beslutade framställningen kan bifallas eller icke.

Friherre von Kræmer: Jag ber att äfven för min del för att icke splittra meningarne få afstå från mitt yrkande om absolut likhet

Angående med det af Andra Kammaren fattade beslutet och instämmer med Herr
 rustnings- och Forssell, hvars förslag i sak innebär detsamma, som Andra Kam-
 roteringsbe- maren beslutat, fastän det till formen är olika.
 svären.

(Forts.)

Grefve Beck-Friis: Äfven jag anhåller att få instämma i Herr Forssells förslag.

Herr Bäckström: Jag anhåller att få afstå från mitt förra yrkande och förenar mig med Herr Forssell.

Herr Ekman, Carl: Denna diskussion, som i dag här blifvit förd, har utan tvifvel varit ganska intressant och upplysande rörande de skyldigheter, som åligga det berustade kavalleriet och det berustade infanteriet, men genom de många olika yrkanden, som här blifvit framställda, synes mig vara ådagalagdt, att en sådan fullständig känedom icke finnes hos Kammaren, att Kammaren nu bör fatta något beslut i denna fråga. Den ärade talaren, som yttrade sig från platsen här midt emot, har också efter den sista upplysning, som lemnades, att det nemligen icke gick an att bifalla punkt 3:o) sådan den af Stats-Utskottet föreslagits, yttrat, att det likväl icke låge någon fara i att göra det, emedan, om Kammaren antog hans förslag till formulering, vore det blott — såsom det äfven naturligtvis bör vara i en sådan fråga som denna, hvilken eger sammanhang med en grundlagsparagraf — en hemställan till Kongl. Maj:t, i hvad mån Kongl. Maj:t skulle finna lämpligt att samtycka till denna förändring. Nu tager jag mig friheten till herrarne hemställa, huru vida icke i alla fall genom den diskussion, som här blifvit förd, Kammaren har ådagalagt sin beredvillighet att, när denna fråga förekommer fullt utredd, lemna alla de eftergifter, som af rätt och billighet kunna vara påkallade, ett förhållande som ju måste vara känt för regeringens ledamöter, emedan flere af dem varit här närvarande och hört denna diskussion. Det är långt bättre att denna fråga får hvila än att Kammaren fattar ett beslut, som *kan* innebära något, hvilket icke är af de för handen varande förhållandena riktigt påkalladt. Vi böra vänta att från regeringen få en proposition rörande de eftergifter, som på grund af de på åtskilliga ställen befintliga ojemnheterna äro påkallade. Fruktan för den konflikt, som den ärade talaren midt emot mig talade om och som skulle kunna uppstå, om en gemensam votering påyrkades i denna fråga, verkar icke på mig, ty genom det beslut Första Kammaren fattade rörande föregående punkt i detta betänkande, lärer Riksdagen likväl icke undvika att frågan, huru vida man eger rättighet att votera eller icke votera om frågor af här förevarande natur, skall komma under pröfning.

Jag tager mig friheten att hos Herr Talmaunen anhålla om proposition på afslag.

Herr Forssell, Hans: Med anledning af de ord, den ärade talar-
 ren på östgötabänken yttrat, ber jag att ytterligare få påpeka, att
 genom den af mig föreslagna formuleringen undvikas, så vidt jag kan
 se, hvarje fara. Riksdagen beslutar ju endast *för sin del*. Denna for-
 mulering innebär ju ingenting annat än, att Kongl. Maj:t har att tillse,
 huru vida genom en sådan minskning, som här föreslagits, någon för-
 lust för de ändamål, hvartill de inflytande medlen äro anslagna skulle
 uppstå. Skulle något sådant inträffa, kan ingen förtänka Kong. Maj:t,
 om vid nästa riksdag begäres anslag för ett sådant behofs tillgodo-
 seende. Enligt min åsigt kan derigenom icke framkallas någon kon-
 stitutionel konflikt, och Riksdagen kan icke tänka på att afslå en sådan
 framställning, i synnerhet om Kongl. Maj:t gör dess bifallande till vilkor
 för sitt bifall. För öfrigt har jag icke något annat att genmäla tala-
 ren på östgötabänken, än att hela frågan beror derpå, huru vida man
 anser det vara klokt att göra detta medgifvande eller vill till en oviss
 framtid hänskjuta denna lindring — en framtid så mycket ovissare,
 som det nu ordats om sådana lindringar i snart 15 år, utan att de
 kunnat bringas till stånd.

*Angående
 rustnings- och
 roteringsbe-
 svären.*
 (Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade Herr
 Grefven och Talmannen, att till följd af de olika yrkanden, som blif-
 vit framställda beträffande olika delar af de begge senast föredragna
 momenten af punkten B i förevarande utlåtande, det syntes lämpligast,
 att sista stycket af mom. 3:o företogs till afgörande, sedan mom.
 2:o) och första stycket af mom. 3:o) afgjorts.

I afseende på mom. 2:o) och första stycket af mom. 3:o), hvilkas
 godkännande i enlighet med Utskottets hemställan icke under öfver-
 läggningen begärts, vore framställda följande yrkanden:

a) af Herr *Abelin*, att Kammaren, med afslag å Utskottets hem-
 ställan i dessa delar, måtte bifalla, att Riksdagen ville för sin del be-
 sluta, att rusthållarne vid ej mindre det berustade kavalleriet än äfven
 det berustade infanteriet, efter de grunder, som af Kongl. Maj:t be-
 stämmas, erhålla ersättning för slitning af i bruk varande persedlar,
 som af rusthållarne underhållas, för hela tiden under rekryt- och re-
 montmöten samt andra skolor och kommenderingar, som räcka öfver
 en månad, samt att för detta ändamål å ordinarie stat under fjerde
 hufvudtiteln uppföra ett förslagsanslag af 30,000 kronor;

b) af Herr *Forssell*, att Kammaren måtte bifalla:

2:o) att Riksdagen måtte för sin del besluta, att statsverket från
 och med år 1885 må öfvertaga den rusthållarne vid ej
 mindre det berustade kavalleriet än äfven det berustade
 infanteriet åliggande skyldighet att anskaffa och under-
 hålla beklädnads-, bevärings-, remtys- samt häst- och
 sadelmunderingspersedlar, under vilkor, att staten sam-
 tidigt erhåller fri dispositionsrätt till i bruk varande, af
 rusthållarne anskaffade, motsvarande persedlar, att den

Angående
rustnings- och
rotteringsbe-
svärens.
(Forts.)

rusthållarne beredda lindring kommer att fortfara endast så länge ett det upphörda åliggandet motsvarande statsanslag af Riksdagen anvisas; samt att, hvad det berustade infanteriet beträffar, såsom vilkor för statens öfvertagande af den detta infanteri åliggande ofvan nämnda skyldighet, bestämmes, att rusthållarne ingå på att erlægga en årlig ersättning för besvärets upphörande af 40 kronor af hvarje rusthållsnummer, hvilken må af Kongl. Maj:t för det med besväret afsedda ändamål disponeras; samt

att Riksdagen, till bestridande af härför erforderliga utgifter, å ordinarie stat under fjerde hufvudtiteln uppför ett reservationsanslag å 150,000 kronor;

3:o) att Riksdagen måtte för sin del besluta, att statsverket från och med år 1885 må öfvertaga den rust- och rotehållarne vid båtsmanshället åliggande skyldighet att anskaffa och underhålla de till båtsmansbeklädnaden hörande s. k. småpersedlarne samt kappsäcken, under vilkor, att staten samtidigt erhåller fri dispositionsrätt till i bruk varande af rust- eller rotehållarne anskaffade motsvarande persedlar, och att den rust- och rotehållarne beredda lindring kommer att fortfara endast så länge ett det upphörda åliggandet motsvarande statsanslag af Riksdagen anvisas; samt

att Riksdagen, till bestridande af härför erforderliga utgifter, å ordinarie stat under femte hufvudtiteln uppför ett reservationsanslag å 40,000 kronor;

e) af Herr *Casparsson*, lika med Herr *Forssell* med den ändring i 2:o), att beloppet 40 kronor nedsattes till 20 kronor och slutsumman 150,000 kronor höjdes till 180,000 kronor;

d) af Herr *Anderson*, lika med Herr *Forssell* allenast med den ändring, att summan 150,000 kronor höjdes till 180,000 kronor; samt

e) att ifrågavarande delar af Utskottets hemställan måtte afslås.

Härefter gjorde Herr *Grefven* och *Talmannen* propositioner, först på bifall till mom. 2:o) och första stycket i mom. 3:o) af Utskottets hemställan under punkten B, och vidare på hvart och ett af de här ofvan under a) — e) upptagna yrkandena, samt förklarade, efter att hafva förnyat propositionen på bifall till Herr *Forssells* under b) antecknade förslag till beslut, sig finna denna proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf och sedan såsom kontraposition dervid antagits afslag å de ifrågavarande delarna af Utskottets hemställan, uppsattes, justerades och antogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller Herr *Forssells* förslag till beslut i afseende på

mom. 2:o) och första stycket i mom. 3:o) af punkten B. i Stats-Utskottets utlåtande, N:o 33, röstar,

*Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.*
(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås nämnda delar af ifrågavarande punkt.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—69;

Nej—50.

Herr Grefven och Talmannen yttrade derefter, att i afseende på sista stycket af Utskottets i mom. 3:o) under punkten B af förevarande utlåtande gjorda hemställan, dertill bifall under öfverläggningen ej begärts, vore yrkad, dels, af Herr *Forssell*, att stycket skulle erhålla följande lydelse:

»*afrensom att* Riksdagen måtte för sin del besluta, att den för rusthåll inom Blekinge län och Södra Møre härad af Kalmar län, hvilka på grund af Kongl. brefvet den 10 Maj 1872 äro eller blifva vakanta, utgående årliga vakansafgift må från och med år 1885 med eu tiondel minskas,

dels ock att Kammararen måtte afslå nyssnämnda stycke af Utskottets ifrågavarande hemställan.

Sedermera gjorde Herr Grefven och Talmannen propositioner, först på bifall till Utskottets hemställan i berörda stycke, vidare på bifall till Herr *Forssells* förslag till beslut i afseende på samma stycke och slutligen på afslag å Utskottets hemställan i denna del, samt förklarade sig anse sistnämnda proposition besvarad med öfvervägande ja.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition dervid antagits bifall till Herr *Forssells* nyss omförmälda förslag, uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som afslår sista stycket af mom. 3:o) under punkten B i Stats-Utskottets utlåtande, N:o 33, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Angående
rustnings- och
roteringsbe-
svären.
(Forts.)

Vinner Nej, bifalles Herr Forssells förslag till beslut i afseende på nämnda stycke af ifrågavarande mom.

Vid den härpå företagna omröstningen utföllo rösterna sålunda

Ja—54;

Nej—59.

Mom. 4:o) och 5:o)

Biföllos.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens skrifvelse, N:o 27, till Konungen angående afskaffande af de s. k. pastoralprofven.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående upplåtelse under eganderätt till Vexjö stad af $1\frac{1}{2}$ mantal krono Vexjö Domprostegården;

N:o 43, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från indragna militärbostället Hammar i Vermlands län;

N:o 44, i anledning af väckt motion om skadeersättning af statsmedel dels till lotsen Joel Bengtsson och hans hustru Sara Maria Olsdotter samt dels till Stina Cajsa Olsdotter för nämnda båda qvinnors oförskylda häktande;

N:o 45, i anledning af väckt motion om eftergift af den vissa hemman inom Hellestads, Risinge och Vånga socknar ålagda förhöjning i mantalsröntan;

N:o 46, i anledning af väckt motion om försäljning af åtskilliga kronans egendomar;

N:o 47, i anledning af så väl Kongl. Maj:ts nådiga propositioner som ock en af enskild motionär gjord framställning i fråga om eftergift af kronans rätt till vissa danaarf; samt

N:o 58, i anledning af väckta motioner om mantalspenningarnes afskaffande;

Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om upphäfvande af Strafflagens stadganden angående fängelsestraff vid vatten och bröd, jemte dermed sammanhang egande författningar;

N:o 53, i anledning af väckt motion angående åvägabringande af öfverenskommelse mellan Sverige och Norge rörande villkoren för vin-^{Angående rustnings- och roteringsbe- svären.}ande af hemortsrätt för ena rikets undersåtar i det andra; och

N:o 54, i anledning af väckt motion om tillägg till 11 § förordningen angående förlagsinteckning den 13 April 1883;

N:o 55, i anledning af väckt motion angående lagbestämmelser för ordnande af rättsförhållandena mellan kommunerna och enskilde i följd af reglering af gator, torg eller andra allmänna platser i städer och köpingar m. fl. orter; samt

Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtanden:

N:o 9, angående ifrågasatta tillägg till Kongl. förordningen om mått och vikt den 22 November 1878; och

N:o 10, i anledning af väckt fråga om framställning till Kongl. Maj:t rörande villkoren för enskilda telefonledningars upprättande på viss mark.

Kammaren åtskildes klockan $\frac{1}{2}$ 3 eftermiddagen.

In fidem
A. von Krusenstjerna.